

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Barbora Doubravová

Incidenční spory ve vykonávacím řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: září 2013

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Šumperku dne 06. 10. 2013

Barbora Doubravová

Tímto bych chtěla velmi poděkovat prof. JUDr. Aleně Winterové, CSc., vedoucí mé diplomové práce, za vstřícnost a trpělivost, kterou projevila při konzultacích na této práci.

Dále děkuji všem svým blízkým za neutuchající podporu v období zpracovávání diplomové práce i celého studia.

Obsah:

Obsah:	0
1 Úvod do problematiky	2
1.1 Vymezení pojmů.....	2
1.1.1 Incidenční spory	2
1.1.2 Civilní soudní exekuce versus exekuční řízení	4
1.1.3 Historický vývoj.....	5
2 Spory řešené v rámci vykonávacího řízení.....	8
2.1.1 Společné znaky.....	8
2.2 Opoziční spory	10
2.2.1 Specifika řízení v opozičních sporech.....	10
2.2.2 Místo opozičních sporů v civilním procesu	10
2.2.3 Rozhodování o opozičních sporech	12
2.3 Impugnační spory.....	13
2.3.1 Pojem nepřípustnosti výkonu rozhodnutí v souvislosti s ustanovením § 268 odst. 1 písm h)	13
2.3.2 Rozhodování o imugnačním sporu	16
3 Spory vznikající při výkonu rozhodnutí řešené v nalézacím řízení.....	17
3.1 Společné znaky	17
3.2 Excindační žaloba ve vykonávacím řízení de lege lata.....	18
3.2.1 Soupis	19
3.2.2 Vyškrtnutí věci ze soupisu.....	21
3.2.3 Pravomoc a příslušnost soudu k řízení o excindační žalobě, legitimace k podání žaloby.....	23
3.2.4 Předmět žaloby	25
3.2.5 Uplatnění principů civilního procesu v řízení o žalobě.....	27
3.2.6 Práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí	29
3.2.7 Právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí dle § 267 odst. 2 o.s.ř., excindační žaloba podle §267 odstavec 2 o.s.ř.....	34
3.2.8 Účinky podané excindační žaloby.....	36
3.3 Žaloba z lepšího práva	38

3.4	Odporová žaloba	41
3.4.1	Práva uplatňovaná odporovou žalobou	42
3.4.2	Legitimace k odporové žalobě	46
3.4.3	Projednání a rozhodování o odporové žalobě	47
3.5	Poddlužnické spory.....	49
3.5.1	Právo úkojné	51
3.5.2	Uplatnění práva vůči poddlužníku	51
3.5.3	Spory mezi oprávněným a plátcem mzdy dle § 292 a § 296 o. s. ř.	53
3.5.4	Spory související s příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu 54	
3.5.5	Spory související s příkázáním jiných peněžitých práv dle § 315 nebo jiných majetkových práv dle § 320	56
	Závěr.....	59
	Seznam zkratk.....	61
	Použitá literatura	62
	Resume.....	65
	Klíčová slova.....	66

1 Úvod do problematiky

1.1 Vymezení pojmů

Tématem této diplomové práce jsou incidenčními spory ve fázi vykonávacího řízení a je tedy na tomto místě účelné vymezit, resp. určitými znaky charakterizovat, co se rozumí pojmem incidenční spory a co se rozumí termínem vykonávací řízení. Dále je potřeba uvést, které incidenční spory jsou v diplomové práci zpracovány a jaké je postavení vykonávacího řízení v rámci civilního procesu a z jakých úhlů pohledu lze na tento institut nahlížet. Diplomová práce vychází z právního stavu k 1. září 2013.

1.1.1 Incidenční spory

Pro výkon rozhodnutí je příznačné, na rozdíl od nalézacího řízení, že je výkon rozhodnutí nařizován, aniž by byly procesně stanoveným postupem prokazovány předpoklady jeho výkonu. Soud ve vykonávacím řízení vychází z tvrzení oprávněného nebo ze skutečností, které byly osvědčeny a zpravidla v něm není místo pro objasňování sporných skutečností. Pokud tedy v rámci výkonu rozhodnutí dojde ke sporu o skutečnostech významných pro provedení tohoto výkonu rozhodnutí, není pro řešení sporu v rámci řízení prostor. Spory musí být v právu řešeny, avšak k jejich řešení se svou povahou nehodí nesporné vykonávací řízení, tudíž je spor vyčleněn k samostatnému řízení nalézacímu, případně je spor řešen v rámci řízení vykonávacího s tím, že řízení je uzpůsobeno projednávání sporu v jeho rámci. Uvedené spory jsou nazývány spory incidenčními. Často se stává, že je termín incidenční spor zaměňován s pojmem exekuční spor. Incidenční spor je termín širší, obecnější a je využíván nejen v oblasti výkonu rozhodnutí, ale například v souvislosti s řízením dědickým (§ 175k odst. 2 občanského soudního řádu, dále jen o.s.ř.) a řízením insolvenčním. V insolvenčním zákoně je, na rozdíl od o.s.ř. a exekučního řádu, explicitně termín incidenční spor použit.

Mezi incidenční spory ve vykonávacím řízení jsem začlenila spory opoziční, impugnační, spory vylučovací, odporové, poddlužnické a spory z lepšího práva.

Spory opoziční jsou namířené proti vymáhanému nároku v případě, že po vydání exekučního titulu zaniklo právo jím přiznané a spory impugnační směřují proti povolení výkonu rozhodnutí z důvodu nepřipustnosti výkonu rozhodnutí.

Důvodem vzniku vylučovacího sporu je situace, kdy je výkonem rozhodnutí postižen majetek třetí osoby, jež má právo k věci výkon rozhodnutí nepřipouštějící. Toto právo lze uplatnit žalobou vylučovací, neboli excindační. V souvislosti s excindační žalobou jsem do výkladu zařadila i institut vyškrtnutí věci ze soupisu, jež poskytuje jednodušší prostředek uplatnění práva třetí osoby k věci postižené výkonem rozhodnutí. Nevyhovění návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu je nyní zároveň zákonnou podmínkou možnosti podání excindační žaloby.

Poddlužnický spor je spor oprávněného proti dlužníku povinného vznikající v případě, že se žalovaný nezachová tak, jak mu bylo ve vykonávacím řízení uloženo. Odporovými spory se nazývají spory v souvislosti s rozdělením výtěžku zpeněženého majetku povinného, měl-li být někdo na úkor jiného nepřipustným způsobem zvýhodněn.

Výčet incidenčních sporů uzavírá spor mezi oprávněnými a jinými věřiteli, kteří obdrželi výtěžek výkonu rozhodnutí na straně jedné, a třetími osobami, které mají za to, že jim tento výtěžek po právu náleží. Řízení o těchto sporech je zahajováno tzv. žalobou z lepšího práva.

Fiala¹ mezi incidenční spory řadí pouze spory opoziční a impugnační, které jsou řešeny ve zvláštním úseku exekučního řízení, v řízení incidenčním. Stejnou strukturu uvádí i Dávid², který jako incidenční spory označuje exekuční spory, které jsou projednávány a rozhodovány přímo v exekučním řízení. Vzhledem k tomu, že zmíněné spory nejsou jediné, ke kterým může během vykonávacího řízení dojít, je třeba mezi incidenční spory zařadit i jiné.

Důležitým rozdílem mezi jednotlivými spory je skutečnost, zda je daný spor řešen v rámci vykonávacího řízení, tedy dle části šesté občanského soudního řádu, nebo je spor vyčleněn k řešení v řízení nalézacím, podle části třetí občanského soudního řádu. Z tohoto rozdělení vychází struktura mé diplomové práce.

¹ FIALA, J., *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972.

² DÁVID, Radovan. *Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu*. Právní fórum. 2010, roč. 7, č. 7, s. 342-352.

Podle části třetí o.s.ř. se řeší spory zahajované excindační žalobou, odporové spory, poddlužnické spory a spory zahajované žalobou z lepšího práva.

Spory opoziční a impugnační jsou řešeny návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 odst. 1 písm. g) a h) a jsou projednávány a rozhodovány v rámci řízení o výkon rozhodnutí.

1.1.2 Civilní soudní exekuce versus exekuční řízení

Vykonávací řízení bývá i dnes nadále úzce spojováno s exekucí. Někteří od sebe tyto dva termíny striktně odlišují³, jiní je naopak směšují.⁴

Výkon rozhodnutí, jehož úprava je obsažena v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“), byla do přijetí zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti jediným způsobem vynucení pravomocně přiznaného práva.⁵ Od přijetí tohoto zákona s účinností od 01. 05. 2001, existují vedle sebe dva způsoby vynucení pravomocně přiznaného a vykonatelného práva. Jak uvádí Winterová, nebylo zavedení pojmu „výkon rozhodnutí“ do civilního procesu nahrazením „exekuce“ převratnou změnou, pokud jde o obsahovou stránku. Ta totiž zůstává prakticky stejná, když cílem nadále je dosáhnout exekuce majetku povinného.⁶ Ratio výkonu rozhodnutí tak nadále spočívá na konkrétním vynucení jednotlivé povinnosti, stejně jako je tomu při exekučním řízení.

V tuzemsku tedy funguje tzv. dvojkolejnost výkonu rozhodnutí. Výkon rozhodnutí může provádět buď sám soud prostřednictvím svých vykonavatelů, nebo pověřený soudní exekutor.

V rámci mé diplomové práce bude pod pojmem výkon rozhodnutí zahrnut jak soudní výkon rozhodnutí, tak výkon rozhodnutí prostřednictvím exekutora. Termín exekuce a exekuční řízení je termín spojený se zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních

³ Např. Alena Winterová uvádí, že je třeba respektovat terminologii zvolenou zákonodárcem, když přijal zákonodárce zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti.

⁴ KURKA V, DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde 2004, s. 9n..

⁵ Nutno na tomto místě podotknout, že práce je zaměřena primárně na výkon rozhodnutí a jde-li o exekuční řád, bude mu věnována pozornost na příslušném místě zejména z komparativního pohledu úpravy civilní soudní exekuce.

⁶ Srov. WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde, 2008, s. 517.

exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „exekuční řád“). Exekuční řád je ve vztahu k občanskému soudnímu řádu zákonem speciálním. Ustanovení § 52 odst. 1 exekučního řádu stanoví, že nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Občanský soudní řád je tedy k exekučnímu řádu předpisem subsidiárním.

Exekuční řád úpravu incidenčních sporů neobsahuje. V exekučním řízení však incidenční spory vznikají samozřejmě také, ale použijí se tedy subsidiárně ustanovení občanského soudního řádu.

Soudní exekutor je nadán pravomocí rozhodovat a činit úkony, ve kterých by rozhodoval soud prvního stupně, vyjma případů, které jsou ponechány na rozhodování soudu výkonu rozhodnutí.

Účastníci vykonávacího řízení se dle §255 odstavce 1 o.s.ř., nazývají oprávněný a povinný. Oprávněnému určité právo přísluší. Povinný je subjekt, který je zavázán k plnění určité povinnosti.

1.1.3 Historický vývoj

Pro zkoumání určitého problému je vždy na místě uvést historický vývoj zpracovaného tématu. Význam toho spočívá zejména v uvědomění si evolutivního vývoje jednotlivých právních institutů.

V daném případě je nutné sledovat dynamický vývoj civilního procesu, v rámci něhož se jednotlivé instituty vyvíjely.

Samotný pojem „exekuce“ vychází z latinského executio – vynucení. Tímto termínem byla od nepaměti označována činnost (státu) směřující k donucení výkonu či realizaci povinností jednotlivců jim soudem uložených. Již římské právo od sebe odlišovalo striktně proces trestní a proces civilní. Státu vždy náležel monopol v rozhodování, nalézání a výkonu práva. Z tohoto monopolu však nevyplývá pouze oprávnění k zajišťování právní ochrany, ale též garance státu poskytovat účinnou a promptní ochranu subjektivních práv a právem chráněných zájmů svým občanům, jakož

i jiným fyzickým a právnickým osobám. Tato ochrana zahrnuje i mocenské donucení, jehož prostřednictvím stát chrání subjektivní práva a právem chráněné zájmy dotčených subjektů vůči tomu, komu byla uložena povinnost rozhodnutím příslušného státního orgánu, a kterou dotyčná osoba odmítla splnit. To ostatně vyplývá i z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Tento článek garantuje každému právo domáhat se svého práva u soudu a stát tak musí zajistit, aby v případě, kdy je osobě toto právo pravomocným rozhodnutím přiznáno, bylo rovněž vykonatelné, přičemž však stát musí rovněž respektovat kautely čl. 2 odst. 2 Listiny.

Z historické perspektivy bylo exekuční řízení vždy součástí civilního procesu, jehož smyslem bylo vynucení povinností uložených povinnému. V době totalitního státu v Československu neexistoval diferencovaný civilní proces tak, jako je tomu dnes (a bylo předtím), nýbrž šlo o koncept jednotného řízení, jehož podstata spočívala v popření existence jednotlivých procesních druhů. To umožnilo aplikaci jednotných zásad napříč celým jednotným civilním procesem a řízení bylo ovládáno vůdčí zásadou materiální pravdy.

Socialistické právo na druhé straně odmítlo civilní exekuci jakožto zlořád kapitalistické společnosti a v době socialismu, byť byla obsažena, tak nebyla v praxi téměř uplatňována.⁷ Princip jednotnosti řízení se uplatňoval v československém, resp. českém civilním procesu až do novely občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb., který opět provedl diferenciaci řízení.⁸ To však neznamená, že by dnes bylo vykonávací řízení naprosto odděleno od nalézacího, naopak mezi oběma je patrná určitá souvztažnost. O takový případ může jít např. tehdy, jestliže povinný uplatní námitku započtení nebo námitku splnění povinnosti. Takové námitky přitom nelze přezkoumat jinak než prostřednictvím dokazování, čímž dochází k „přelévání“ některých procesních zásad nalézacího řízení do řízení vykonávacího.⁹

Přestože uplynulo více než 20 let od pádu totalitního státu, některé přežitky socialistického procesního práva nadále v civilním procesu přežívají. Pro účely této

⁷ BÍLÝ, J. L. *Právní dějiny na území České republiky*. Praha: Linde, 2003, s. 353-356. DVOŘÁK, B., K úpravě opozičních sporů. *Jiné právo* [online]. [cit. 2013-08-10]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2011/05/k-uprave-opozicnich-sporu-zrejme.html>

⁸ SVOBODA, K. *Nové instituty českého civilního procesu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 10-15.

⁹ Ibidem, s. 149. Srov. též Rozsudek NS ČR, sp. zn. 21 Cdo 267/2000 Sb., ze dne 10. 10. 2000.

práce je to především projednávání některých incidenčních sporů ve vykonávacím řízení,¹⁰ čemuž se věnuji na příslušných místech.

¹⁰ DVORÁK, B., K úpravě opozičních sporů. *Jiné právo* [online]. [cit. 2013-08-26]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2011/05/k-uprave-opozicnich-sporu-zrejme.html>.

2 Spory řešené v rámci vykonávacího řízení

Jak bylo uvedeno výše, jsou i přes snahu odstranit přežitky socialistického procesního práva¹¹, nadále patrný jeho pozůstatky v současném Občanském soudním řádu. Bývalá vůdčí zásada jednotnosti civilního řízení se tak ponejvíce odráží v právní úpravě sporů o výkon rozhodnutí, které zůstávají nadále řešeny v rámci vykonávacího řízení. Na druhé straně však zákonodárce při řešení některých sporných záležitostí vyplývajících z hmotného práva ve výkonu rozhodnutí, svěruje jejich řešení zvláštním typům žalob, které separují hmotněprávní stránku věci a její vyřešení přesouvají do nalézacího řízení. Vedle toho však existují rovněž hmotněprávní otázky, jejichž vyřešení zákonodárce ponechává v dispozici soudu výkonu rozhodnutí. Jde o případy sporných otázek předvídané ustanoveními § 268 odst. g) a h) o.s.ř., které zakládají důvody zastavení výkonu rozhodnutí.

2.1.1 Společné znaky

Obecně lze říci, že výkon rozhodnutí lze zastavit i bez návrhu, což znamená, že i v případech kdy návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podán byl, prosazují se v řízení o něm zásady oficiality. Soud tedy není v řízení o návrhu omezen na navrhovatelem předložené rozhodující skutečnosti a může provést vlastní šetření. Soud povětšinou prověřuje a vychází z listinných pramenů a v souladu se zásadami exekučního řízení zpravidla k rozhodnutí o zastavení řízení nenařizuje jednání. Výjimkou z tohoto pravidla je právě případ opozičních a impugnačních sporů. Jedná se o řízení o návrhu na zastavení řízení dle § 268 odst. g) a h) o.s.ř., které se svou povahou přibližuje řízení spornému a je v něm uplatněna zásada projednací. Vzhledem k tomu, že se spor projednává v rámci vykonávacího řízení, je potřeba, aby fáze řízení, kdy je spor projednáván, byla co nejvíce uzpůsobena tomu, že v ní fakticky nejde o nucený výkon exekučního titulu, ale o spor o právo. Zejména z tohoto důvodu je ustanovením § 269 odst. 2 o.s.ř dáno, že k projednání případů daných § 268 odst. g) a h) o.s.ř. soud zpravidla nařídí jednání. Odklon od zásady, že ve věcech výkonu rozhodnutí se

¹¹Historické znění: zákon č. 142/1950 Sb., *Zákon o konaní v občianskych súdnych veciach* zo dňa 25. 10. 1950.

rozhoduje bez jednání, není ani tímto ustanovením dán kategoricky, když je použit termín „zpravidla“. Jednání nebude nutné nařídít v případě, že tvrzení účastníků o skutečnostech, v nichž soud spatřuje důvod zastavení výkonu rozhodnutí, jsou shodná a odlišují se pouze v právním hodnocení.¹²

Aktivita při objasňování skutkového stavu spočívá na procesních stranách, jež nesou břemeno důkazní a břemeno tvrzení.

¹² KURKA V, DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde 2004, s. 356n.

2.2 Opoziční spory

2.2.1 Specifika řízení v opozičních sporech

Opoziční spory patří mezi velmi časté spory a týkají se situace předvídané ustanovením § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř., kdy výkon rozhodnutí musí být zastaven v případě, že po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, pokud výkon rozhodnutí nebyl již proveden. Ustanovení výslovně uvádí termín vydání „rozhodnutí“, ale je namístě mít za to, že tento důvod zastavení výkonu rozhodnutí lze uplatnit i tam, kde exekucním titulem nebude rozhodnutí.¹³

Nepřípustnost výkonu rozhodnutí musí povinný namítnout v souladu s dispoziční zásadou návrhem podle § 269 odst. 1 o.s.ř.¹⁴ Návrh povinného je tu potřeba proto, že jde o spor mezi povinným a oprávněným o právo dále vést výkon rozhodnutí. Oprávněný tím, že ve výkonu rozhodnutí pokračuje, popírá tvrzení povinného, že výkon rozhodnutí je nadále nepřípustný, protože hmotné právo, na němž je exekucní titul oprávněného založen, zaniklo. Soud však spor může řešit pouze v případě, že povinný své právo uplatní. Je tedy na povinném, zda právo uplatní. Nepřípustnost výkonu rozhodnutí z důvodu, že po vydání exekucního titulu zaniklo právo jím přiznané, je proto relativní.¹⁵

V rámci jednání bude soud obvykle provádět dokazování ohledně toho, zda právo přiznané exekucním titulem po jeho vzniku zaniklo, či nikoli.

2.2.2 Místo opozičních sporů v civilním procesu

Důvod opozičního sporu spočívá v tom, že povinný tvrdí, že po vydání exekucního titulu zaniklo oprávněnému právo titulem přiznané.¹⁶ Důvody zániku vymáhaného práva mohou být různé skutečnosti, které jsou dány ustanoveními vyplývajícími především z hmotného práva. Typicky jde například o splnění dluhu,

¹³ KURKA V, DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde 2004, s. 382.

¹⁴ FIALA J., HRUŠÁKOVÁ M., STAVINHOVÁ J. A KOL. *Občanské právo (MERITUM)*, 2. akt. a doplněné vydání, Wolters Kluwer, 2012, s. 570.

¹⁵ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 100.

¹⁶ Tamtéž s. 100.

narovnání, započtení nebo jiné způsoby zániku závazku. Splnění je však v tomto kontextu významné pouze v případě, že k němu došlo mimo rámec vykonávacího řízení. K zastavení výkonu rozhodnutí nedochází, pokud vymáhaná pohledávka byla vymožena provedením tohoto výkonu rozhodnutí.

V případě započtení musí soud výkonu rozhodnutí dbát ustanovení hmotného práva ohledně způsobilosti pohledávek k zápočtu.

Dle Fialy¹⁷ se mezi důvody zániku práva počítá i promlčení. Nejde zde sice o zánik práva hmotného, ale jde o zánik práva toto právo uplatňovat a vymáhat, přičemž ve výsledku se tato nevymahatelnost jeví jako zánik tohoto práva.

Zánik práva může vycházet i z ustanovení práva procesního. „*Důvodem zastavení výkonu rozhodnutí je proto plnění, poskytnuté třetími osobami na základě ustanovení, jež jim v rámci úpravy řízení o výkon rozhodnutí ukládají vůči oprávněnému povinnost.*“¹⁸

Při rozhodování o zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř. lze k zániku vymáhaného práva přihlídnout jen v případě, že k němu došlo v době po vydání rozhodnutí, které bylo podkladem pro nařízení výkonu rozhodnutí. Důvodem je skutečnost, že titul konstituoval procesní hmotné právo mezi účastníky, a to závazně a relativně nezměnitelně jak pro účastníky, tak i pro orgány státu. Určení hmotného práva se zásadně děje ke dni vydání exekučního titulu.¹⁹ Vydáním rozhodnutí se rozumí jeho vyhlášení, resp. jeho vyhotovení.²⁰ Soud provádějící výkon rozhodnutí nemůže při nařízení výkonu rozhodnutí zkoumat nic jiného, než zda tu titul je a zda je vykonatelný. Obsahovou správnost titulu nezkontroluje. Po vydání exekučního titulu však může dojít k okolnostem, které znamenají zánik exekučním titulem stanoveného hmotného práva, a exekuční právo k nim musí přihlížet, neboť je ovládáno zásadou, že v něm může být uplatňováno jen právo skutečně existující.²¹

¹⁷ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 100.

¹⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 292, § 296 odst. 1, KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde 2004, s. 382.

¹⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 101.

²⁰ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde 2004, s. 381n.

²¹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 101.

Okolnosti, které znamenají zánik práva, ale které nastaly před vydáním exekučního titulu, je, dle zákona, možné uplatnit jen v nalézacím řízení a způsobem k tomu předepsaným. Není rozhodná ani skutečnost, kdy nastala právní moc a vykonatelnost vykonávaného rozhodnutí.²² Výjimka, kdy lze zohlednit zánik práva, k němuž došlo i před vydáním rozhodnutí je v případě, že právo bylo přiznáno rozsudkem pro zmeškání.

2.2.3 Rozhodování o opozičních sporech

O opozičním sporu, resp. o zastavení výkonu rozhodnutí rozhoduje vždy soud. Je to tak i v případě, že výkon rozhodnutí byl nařízen dle vykonatelného exekučního titulu jiného správního orgánu²³, jehož vyjádření si zpravidla soud vyžádá před zastavením výkonu rozhodnutí²⁴. Vyjádření ale není podmínkou pro to, aby soud mohl v těchto věcech rozhodovat. Soud není tímto vyjádřením vázán a může si otázku sám prejudiciálně vyřešit²⁵. Pokud již správní orgán ale vydal pravomocné rozhodnutí o tom, že právo zaniklo, jde o otázku pravomocně rozhodnutou a soud je tímto rozhodnutím vázán.²⁶

Pokud soud rozhodne o zastavení řízení, vykonávací řízení se tím končí. Pro zastavení výkonu rozhodnutí je typické, že provedení výkonu rozhodnutí ukončuje dříve, než došlo ke skutečnému nucenému vymožení povinnosti stanoveným způsobem a také z jiných důvodů, než že by splnění vymáhané povinnosti bylo dosaženo úkony učiněnými při provedení výkonu rozhodnutí. Pokud byl ovšem zastaven výkon rozhodnutí jen zčásti, nepokračuje se dále v nuceném vymáhání splnění povinnosti jen v takovém rozsahu, v jakém o tom bylo soudem rozhodnuto.²⁷

²² BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1466.

²³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 274

²⁴ Tamtéž, § 275

²⁵ Tamtéž, § 135 odst. 2

²⁶ FIALA, J., *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí.* Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s.102, § 135 odst. 2 o.s.ř.

²⁷ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s.1465n.

2.3 Impugnační spory

Impugnační spory v českém procesním právu jsou spory předvídané ustanovením § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř., tedy spory o nepřípustnost výkonu rozhodnutí. Uvedené ustanovení je nejuniverzálnějším a nejobecnějším ustanovením o nepřípustnosti výkonu rozhodnutí a jsou v něm nejobecnější formou zahrnuty veškeré případy nepřípustnosti výkonu rozhodnutí, které nejsou obsaženy v témže ustanovení a odstavci pod písmeny a) až g).²⁸ Ustanovení je formulováno natolik obecně, aby obsáhlo i jiné závažné případy, pro které je nutné výkon rozhodnutí zastavit, a zároveň není možné každý z nich v rámci zákonného ustanovení popsat. Uvedeným ustanovením je dán obecný procesní prostředek, kterým každý, kdo se cítí být ohrožen na svých právech vedením výkonu rozhodnutí a kterému není dán speciální procesní prostředek, může uplatnit nepřípustnost exekuce.

Formulace ustanovení „výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat“²⁹ umožňuje uskutečnění ochrany práva ve všech případech, kdy je výkonem rozhodnutí neoprávněně zasaženo do práva někoho, kdo ke své obraně nemá jiný procesní prostředek. Dle Fialy „jsou to případy nepřípustnosti exekuce, které tvoří mezi subjekty exekučního poměru spor o právo. O sporu o exekuční právo můžeme mluvit jen v případě, že subjekty exekučního poměru zaujímají k existenci nebo neexistenci přípustnosti exekuce protichůdné právní stanovisko, přičemž uplatnění nepřípustnosti je zcela v dispozici účastníku exekučního právního poměru.“³⁰

2.3.1 Pojem nepřípustnosti výkonu rozhodnutí v souvislosti s ustanovením § 268 odst. 1 písm h)

Judikaturou i naukou je dán poměrně jednotný výklad toho, pro jaké důvody je namíste mít výkon rozhodnutí za nepřípustný, kromě důvodu uvedených v § 268 odst. 1 písm a) až g). Tyto důvody se typicky spojují s vadami rozhodnutí nebo jiného exekučního titulu, v případě, že nezpůsobují jeho nevykonatelnost zakládající důvod

²⁸ RADKOVÁ, M. *Exekuce jiné pohledávky*, Linde, 2009, str. 96.

²⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 268 odst. 1 písm. h).

³⁰ FIALA, J., *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 103.

zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř. Zmíněnou vadou exekučního titulu může být například nemožnost výkonu práv a povinností daných pravomocným rozhodnutím vydaným na podkladě právního předpisu zrušeného nálezem Ústavního soudu. Vadou v uvedeném slova smyslu je v případě cizozemských titulů skutečnost, že po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí bylo zjištěno, že nebyly splněny podmínky pro uznání a nařízení výkonu rozhodnutí. Výkon rozhodnutí bude na podkladě § 267 odst. 1 písm. h) zastaven i v případě, že exekuční titul byl vydán orgánem, který nebyl k jeho vydání příslušný.³¹

Mezi další důvody se řadí pochybení při nařízení výkonu rozhodnutí, zejména při dodatečně zjištěném nedostatku podmínek vykonávacího řízení, jestliže jej nelze odstranit. Konkrétně by touto nedostatečnou podmínkou řízení byl nedostatek pravomoci českého soudu k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí.

Důvodem nepřipustnosti výkonu rozhodnutí jsou i okolnosti, které nastaly při provádění výkonu rozhodnutí, což vzniká například v situaci, kdy oprávněný neposkytne potřebnou součinnost při výkonu rozhodnutí odebráním věci tím, že odebrané věci odmítne převzít.³²

Kromě případů uvedených výše se mezi důvody nepřipustnosti výkonu rozhodnutí řadí i dohoda povinného s oprávněným, spočívající v závazku oprávněného, že trvale nebo jen po určitý čas nebude své právo vymáhat. V této souvislosti vzniká otázka, zda je vzdání se vymahatelnosti exekučním titulem přiznaného práva vůbec přípustné a zda je tedy dohoda o nevymahatelnosti práva již přiznaného platná. Právo vymoci právo přiznané exekučním titulem je projevem dispoziční autonomie oprávněného. Vymahatelnost práva je důsledkem vykonatelnosti titulu. Vykonatelnost titulu spočívá v oprávnění oprávněného domáhat se nuceného uskutečnění. Proto tedy tam, kde je hmotné právo přiznané exekučním titulem v dispozici oprávněného, může se oprávněný na základě dohody s povinným tohoto práva vzdát.³³

Nepřipustnost výkonu rozhodnutí může být způsobena i specifickým jednáním povinného, způsobí-li například započtením zánik vymáhané pohledávky před vydáním vykonávaného rozhodnutí.

³¹ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde 2004, s. 389.

³² SJ 114/1998, judikatura BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1473.

³³ FIALA, J., *Sporý vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 103-104.

K tomuto lze uvést, že námitku započtení lze uplatnit na vzájemnou pohledávku povinného vůči oprávněnému nezávisle na tom, zda tato vzájemná pohledávka vznikla před vydáním rozhodnutí, jež je podkladem výkonu rozhodnutí, nebo až po jeho vydání. Kompenzační projev působí sice zánik, avšak nastane až okamžikem, kdy se obě pohledávky setkají. Pokud se pohledávka přiznaná oprávněnému exekucním titulem setká s pohledávkou povinného až po vydání vykonávaného rozhodnutí, výkon rozhodnutí bude zastaven podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř.. Došlo-li však k setkání pohledávek před vydáním vykonávaného rozhodnutí, bude na místě zastavit výkon rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř..³⁴ Ve všech případech je třeba dbát pravidel pro započtení vzájemných pohledávek dle ustanovení práva hmotného.

V případě, že povinný vznese námitku promlčení po nařízení výkonu rozhodnutí, je to dle judikatury důvod k zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř., neboť „*nejde o zánik práva přiznaného vykonávaným rozhodnutím ve smyslu § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř., nýbrž o jiný důvod, pro který nelze rozhodnutí vykonat.*“³⁵

Je potřeba aby důvod nepřipustnosti výkonu rozhodnutí měl z povahy věci, včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu, takovou povahu a odpovídaly mu takové okolnosti, pro které by další provádění výkonu rozhodnutí znamenalo střet s procesními zásadami, na nichž je výkon rozhodnutí, jako procesní institut, vybudován³⁶ anebo by další provádění výkonu rozhodnutí bylo protichůdné účelu, který se výkonem rozhodnutí sleduje, tedy zajištění efektivního splnění povinnosti dané exekucním titulem. Okolnosti, na základě kterých se požaduje, aby výkon rozhodnutí byl nepřipustný, musí působit určitou intenzitou a v podstatné míře, neboť přirozeným smyslem výkonu je, aby byl proveden, nikoli zastaven. Tomu

³⁴ Nejvyšší soud ČR, uveřejněno ve sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 21/1981

³⁵ tamtéž

³⁶ srov. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 268 odst. 1 písm. a), b), c), d) a f)

odpovídá i míra ochrany, jež je poskytována povinnému, a která je limitována též tím, že dobrovolně nesplnil to, co mu bylo autoritativním výrokem uloženo.³⁷

2.3.2 Rozhodování o imugnačním sporu

Pokud byl po nařízení výkonu rozhodnutí zjištěn některý z výše uvedených důvodů jeho nepřipustnosti, soud usnesením výkon rozhodnutí zastaví. Prohlášení výkonu za nepřipustný se do výroku usnesení neuvádí, ale je potřeba se s touto otázkou vypořádat v odůvodnění usnesení.³⁸

U sporů dle § 268 odst. 1 písm. h) platí v případě rozhodovací pravomoci totéž, co je obsahem výkladu u sporů opozičních, tedy, že o sporu vždy rozhoduje soud, který řízení vede. Uvedené platí i v případě, že výkon rozhodnutí je nařízen na základě exekučního titulu vydaného jiným orgánem. Výrok soudu však směřuje jen k tomu, zda se výkon rozhodnutí zastavuje nebo se nárok na zastavení výkonu rozhodnutí zamítá.³⁹

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1932/2005, ze dne 16. 3. 2006, srov. též KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde 2004, str. 387.

³⁸ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, str. 1466.

³⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 110.

3 Spory vznikající při výkonu rozhodnutí řešené v nalézacím řízení

3.1 Společné znaky

Charakteristickým rysem řízení o výkonu rozhodnutí v civilním procesu je především jeho nesporný charakter, tedy skutečnost, že soud vychází pouze z tvrzení oprávněného, a to v souladu s výsledkem nalézacího řízení. Občanský soudní řád nepředpokládá objasňování sporných skutečností ve vykonávacím řízení a presumuje toliko řešení právních otázek, ukáže-li se to nezbytné. Je-li však dán rozpor o skutečnostech významných pro realizaci výkonu rozhodnutí, není ve vykonávacím řízení dán prostor k tomu, aby takový spor mohl být úspěšně vyřešen. Spory o skutkovou stránku věci nemohou být řešeny ve vykonávacím řízení a naopak jsou z této fáze vyjmuty a integrovány do řízení nalézacího, které je pro řešení takových sporů vhodnější, když sleduje svůj cíl, tj. nalézání práva.⁴⁰ O takový případ může jít zejm. tehdy, jestliže výkon rozhodnutí postihuje práva třetích osob místo (nebo vedle) povinného nebo dojde ke sporu mezi oprávněnými o tom, komu z nich náleží výtěžek z výkonu, jakož i mezi oprávněnými osobami povinného a osobami, kterým zákon ukládá povinnost provedení výkonu rozhodnutí (poddlužnické žaloby).

Společným rysem těmto sporům je především nezpůsobilost soudu ve vykonávacím řízení řešit spor o skutkovou stránku věci, zejm. s ohledem na nesporný charakter vykonávacího řízení a dále určovací charakter rozhodnutí, ale v některých případech půjde též o rozhodnutí konstitutivní.

⁴⁰ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 820-822.

3.2 *Excindační žaloba ve vykonávacím řízení de lege lata*

V rámci vykonávacího řízení se při nuceném postihování majetku povinného vychází z principů, že oprávněný má být uspokojen jen z majetku povinného a že toto uspokojení se má dít jen způsobem exekučním právem dovoleným. Majetkem povinného, který může být postižen výkonem rozhodnutí, jsou věci⁴¹, práva (pokud to dovoluje jejich povaha a povaha právního vztahu, nejčastěji půjde o pohledávku příp. také dluh) nebo jiné majetkové hodnoty (předměty právních vztahů, které mají určitou hodnotu, ale nelze je považovat za věci v právním smyslu).⁴²

Z důvodu potřeby rychlého provedení výkonu rozhodnutí na hmotné věci movité, existuje zákonná domněnka, že movité věci, které má povinný ve své dispozici, jsou jeho majetkem. Obecně lze za majetek povinného považovat věci, které se nacházejí zejména v bytě povinného, popř. na jiném místě, kde má povinný své věci umístěny⁴³. Zákonné vymezení dispozice povinného je však velmi široké a existují i jiná kritéria. Povinný musí mít skutečnou možnost s jednotlivými věcmi samostatně nakládat. Nepostačuje tedy, že se jednotlivé věci nacházejí v bytě povinného nebo na jiném místě, kde jsou obvykle věci v dispozici povinného. Je zde totiž možnost, že se v tomto místě nacházejí i věci, které na místo vnesla třetí osoba, ať již místo navštívila nebo má k místu taktéž užívací právo.⁴⁴ Právní úprava excindační žaloby je ale také založena skutečností, že není možné, aby soud nebo exekutor při výkonu rozhodnutí zjišťoval, zda konkrétní věc, jíž se výkon rozhodnutí týká, je či není ve vlastnictví povinného. Uplatňuje se zde domněnka, že věci, jež jsou v dispozici oprávněného, jsou také v jeho vlastnictví.⁴⁵

Vzhledem k tomu, že v rovině práva hmotného ani procesního není třetí osoba v právním vztahu s oprávněným, s výjimkou absolutního právního vztahu odpovídajícímu vlastnictví nebo držbě věci, není možné žádné povinnosti směřující k výkonu rozhodnutí postižením majetku třetí osobě uložit. Nelze tedy zásahem soudu nebo exekutora zacházet do právní sféry třetí osoby. Může se však stát, že k překročení

⁴¹ Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 119 a násl.

⁴² KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudní řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 822.

⁴³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 326 odst. 1.

⁴⁴ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 111.

⁴⁵ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 120.

tohoto pravidla dojde, přičemž nejčastějším způsobem je pojmání věci třetí osoby do soupisu, jež je v rámci výkonu rozhodnutí prodejem věci pořizován.⁴⁶

Soupis věcí, které by mohly být prodány nebo jinak zpeněženy v rámci výkonu rozhodnutí a případná možnost vyškrtnutí věci z tohoto soupisu je proces spojený s exekucí mobiliární resp. s výkonem rozhodnutí prodejem movitých věcí. K dnešnímu dni je soudní výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí, na základě § 251 o.s.ř., sice stále možný, ale téměř nevyužívaný. V současnosti je v drtivé většině případů vedena exekuce (nikoli soudní výkon rozhodnutí) prodejem movitých věcí. Z tohoto důvodu se můj výklad o soupisu věcí týká zejména exekuce. Institut vyškrtnutí věci ze soupisu je možný jen v případě, že je výkon rozhodnutí prováděn exekutorem, v případě soudního výkonu rozhodnutí možný není.

3.2.1 Soupis

Nebezpečí, že budou sepsány věci, které povinnému nepatří, je do jisté míry zákonem ošetřeno tím, že stanoví, kde všude může být soupis proveden. Soupis věci povinného může být proveden v bytě, sídle povinného nebo v místě podnikání, případně v jiném místě, kde má povinný své věci umístěny. Věcmi povinného se myslí i věci, které má povinný ve společném jmění se svým manželem, příp. zaniklém společném jměním v případě společného jmění dosud nevyořádaného.⁴⁷

Předpokladem je, že povinný byt skutečně užívá a zdržuje se zde s úmyslem zdržovat se zde trvale, proto zde má umístěny své věci. Není tedy rozhodné, zda je vlastníkem bytu nebo nájemcem, jestliže byt ve skutečnosti neuvžívá. V případě právnické osoby je sídlem adresa, na které právnická osoba skutečně sídlí, tedy místo, kde je umístěna její správa a kde je možné právnickou osobu kontaktovat resp. se s ní stýkat. Místem podnikání se pro účely mobiliární exekuce rozumí každé místo, kde podnikatel svou podnikatelskou činnost vykonává, nebo-li kde provozuje svoji podnikatelskou činnost a má zde umístěny svoje věci. O jinou místnost se bude jednat v případě podnájmu části bytu, nájmu či podnájmu nebytových prostor nebo stavby.

⁴⁶ DÁVID, R. *Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu*. Právní fórum. 2010, roč. 7, č. 7.

⁴⁷ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudní řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004.

V žádném z těchto případů není rozhodný právní důvod k užívání těchto míst nebo objektů. Nezbytným předpokladem je však jejich skutečné užívání. Exekutor nejdříve postupuje dle vnějšího označení bytu, informací z jeho sousedství nebo od vlastníka bytu. Po vstupu exekutora do bytu za účelem soupisu usuzuje exekutor z listin, které se v bytě nacházejí, zda zřejmě patří povinnému, aby si potvrdil užívání bytu. Pokud ani z listin a dokumentů nalezených v bytě nelze užívání bytu dovodit, soupis nemůže být proveden. Obdobně je postupováno v případě sídla povinného, místa podnikání nebo jiné místnosti pro určení závěru, zda bude proveden soupis věcí.⁴⁸

Existuje právní povinnost povinného umožnit přístup do svého bytu, sídla, místa podnikání nebo jiné místnosti a na ostatní místa, kde má umístěny své věci k provedení jejich soupisu⁴⁹. Pokud tuto povinnost povinný odmítne, může si exekutor zjednat přístup i s překonáním případného odporu. Tuto právní povinnost je povinna strpět i třetí osoba, která je vlastníkem, nájemcem nebo uživatelem z jiného důvodu bytu, sídla, místa podnikání nebo jiné místnosti, ale opět pouze v případě, že povinný tyto skutečně užívá. Do soupisu se uvedou veškeré postižitelné věci, které byly u povinného nalezeny, s výjimkou věcí, které výkonu rozhodnutí nepodléhají dle § 321 nebo § 322 o.s.ř..⁵⁰

Exekutor při soupisu nebude zjišťovat, zda věc je nebo není ve skutečnosti ve vlastnictví povinného, což potvrzuje rovněž judikatura Nejvyššího soudu, který konstatuje, že „*soupis věcí není možné vázat na zjištění a skutečném vlastnictví povinného. Proto se do soupisu pojmu i ty věci, o nichž povinný tvrdí, že mu nepatří, nebo, k nimž třetí osoba uplatňuje svá práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí*“.⁵¹ Pravidlo o nezjišťování vlastníka postižené věci nelze ale praktikovat absolutně a v § 326 o.s.ř. jsou uvedeny možnosti jeho částečné regulace. Jedná se především o právo oprávněného být přítomen soupisu věcí a nezanesení do soupisu věcí, o které oprávněný výslovně prohlásí, že sepsána být nemá.

Kromě soupisu na místě samém lze využít i tzv. jiný soupis, u něhož se zápisem do protokolu pojme do soupisu věc povinného, o níž je potřebný údaj znám z rejstříku zřízeného ze zákona nebo jiné evidence vedené v souladu se zákonem. V tomto případě je však pravděpodobnost postižení věci třetí osoby nejspíše vyloučena.

⁴⁸ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudní řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004.

⁴⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 325b.

⁵⁰ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudní řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.8.2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99

Soupis tvoří právní podklad k tomu, aby nalezené a do soupisu pojaté věci mohly být prodány nebo jinak zpeněženy. Exekutor sepíše věci v takovém rozsahu, aby výtěžek prodeje sepsaných věcí stačil k uspokojení vymáhané pohledávky oprávněného společně s náklady výkonu rozhodnutí. Měly by být sepsány nejdříve věci, které může povinný nejlépe postrádat a které se nejsnáze prodají. Nemohou být sepsány movité věci, jež tvoří příslušenství nemovitosti⁵².

Při soupisu majetku je častým jevem vznik různých konfliktních situací a z tohoto důvodu je v § 325b odst. 3 o.s.ř. zavedena povinnost exekutora pořídít o soupisu na žádost povinného zvukově obrazový záznam. V případě potřeby je možné záznam pořídít i bez návrhu. Nejde přitom jen o zvýšení ochrany povinného, ale v mnoha případech i soudního exekutora a celkově o snahu zajistit objektivní důkazní materiál z provádění soupisu na místě.

3.2.2 Vyškrtnutí věci ze soupisu

Jak je již výše uvedeno, v případě exekuce na hmotný majetek povinného je možné zasáhnout exekucí i hmotných věcí, které nejsou majetkem povinného, ale třetí osoby mající k němu taková práva, která exekuci nepřipouštějí. Zákonodárce je v této souvislosti veden snahou o posílení pozice těchto třetích osob úpravou zjednodušující vyškrtnutí věci ze soupisu. Jde o zjednodušení postupu při navrácení věci, o které tvrdí, že nepatří povinnému a zároveň má zajistit rychlejší postup v exekučním řízení.

Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu lze podat osobou, které svědčí právo k věci nepřipouštějící exekuci, v subjektivní lhůtě 30 dní. Návrh se podává u exekutora, který věc do soupisu pojal. V případě nedodržení zákonné lhůty, exekutor návrh odmítne. Exekutor je povinen o návrhu rozhodnout ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení a to na podkladě znaleckých posudků, zpráv a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob nebo notářských zápisů a jiných listin, předložených navrhovatelem společně s návrhem. Návrh se může týkat jen jedné movité věci anebo více movitých věcí.⁵³ Exekutor vyškrtne věc ze soupisu vždy, když s tím souhlasí oprávněný a vždy když

⁵² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 326 odst. 1.

⁵³ srov. KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 2. vyd. PRAHA: C.H.Beck, 2010.

během exekuce vyjde najevo, že věc povinnému nepatří či patřit nemůže. Účelem je zjednodušení průběhu exekučního řízení, neboť pokud je již v průběhu řízení oprávněnému známo, že věc povinnému nepatří, je si oprávněný vědom skutečnosti, že v případě podání excindační žaloby by byl ve sporu neúspěšný a řízení by se tím značně zkomplikovalo a protahovalo.

Teprve v případě, že exekutor, byť jen z části, nevyhoví včas podanému návrhu třetí osoby na vyškrtnutí věci ze soupisu, může navrhovatel podat žalobu na vyloučení věci podle § 267 o.s.ř.. Návrh se podává v zákonné lhůtě 30 dní od doručení rozhodnutí exekutora u exekučního soudu, o čemž musí být navrhovatel poučen.

V této věci vzniká otázka, zda je možné využít možnosti podání vylučovací žaloby, aniž by třetí osoba podala návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu.

„Nejen z textu ustanovení § 68 exekučního řádu, ale ani z důvodové zprávy k zákonu č. 286/2009 Sb. nelze dovodit kategorický závěr o ztrátě možnosti třetí osoby domoci se vyloučení věci z exekuce cestou podání vylučovací žaloby prostřednictvím § 267 odst. 1 o.s.ř. bez toho, že by bylo využito institutu vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 odst. 1 až 3 exekučního řádu.“⁵⁴ Z uvedeného tedy vyplývá, že využití institutu vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 odst. 1 až 3 exekučního řádu by nemělo být podmínkou, bez které nelze úspěšně přikročit k podání žaloby na vyloučení věci z exekuce podle § 267 o. s. ř. „Takový žalobce se pak pouze vystavuje nebezpečí, že postižená věc může být soudním exekutorem prodána, neboť soudní exekutor není omezován v tomto směru výslovným zákazem uvedeným v § 68 odst. 4, věta poslední, exekučního řádu“.⁵⁵

Od podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do uplynutí 30 denní lhůty k podání vylučovací žaloby a po dobu řízení o žalobě nelze sepsané movité věci prodat.

Dále je zavedena ochrana vlastnického práva třetích osob tím, že v případě, že osoba přítomná při soupisu sdělí, že věc je ve vlastnictví třetí osoby a je shledána pravděpodobnost takového tvrzení, exekutor bezodkladně tuto třetí osobu písemně o provedení soupisu uvědomí a poučí ji o právu podat návrh podle § 267. V souvislosti s povinností vyrozumět třetí osobu o provedení soupisu, a poučením o možnosti podat do 30 dnů návrh na vyškrtnutí věci z něj, je do § 328b odst. 3 o.s.ř. doplněna explicitní lhůta 30 dnů, po jejímž uplynutí lze dražbu postižené věci nejdříve konat. Cílem je

⁵⁴ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011.

⁵⁵ Tamtéž

předejít situaci, kdy by se třetí osoba dozvěděla o postihu svých věcí až v době, kdy by byly fakticky vydraženy.

V případě, že bude rozhodnuto o vrácení věci třetí osoby, popř. o jejím vyloučení, je zákonem upraven i způsob vrácení takto zajištěných věcí. Exekutor zajištěnou věc vrátí bez zbytečného odkladu v místě, kde byla tato věc zajištěna. Pokud navrhovatel neposkytne exekutorovi potřebnou součinnost při vrácení věci, vrátí se věc navrhovateli v sídle exekutora⁵⁶.

Dle § 322 odst. 2 písm. e) o.s.ř. jsou z výkonu rozhodnutí výslovně vyloučena zvířata, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako jeho společníci. Tímto ustanovením je nepochybně předjímana změna právního postavení zvířat v novém občanském zákoníku.

3.2.3 Právomoc a příslušnost soudu k řízení o excindační žalobě, legitimace k podání žaloby

Excindační žaloba je svou povahou žalobou na určení, u které se však naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 písm. c) o.s.ř. netvrdí a tudíž ani neprokazuje.

Právomoc k rozhodování o excindační žalobě je svěřena soudu.⁵⁷ Nezáleží na tom, na základě jakého exekučního titulu byl výkon rozhodnutí povolen. Soud rozhoduje i v případě vedeného výkonu rozhodnutí pro správní orgán jako oprávněného. Je tomu tak proto, že jde o exekuční žalobu podle o.s.ř. a důvod této žaloby kotví v občanském právu v nejširším slova smyslu.⁵⁸

Excindační žalobu v prvním stupni projednávají a rozhodují okresní soudy. Místně příslušným je okresní soud, u kterého je prováděn výkon rozhodnutí dle § 88 písm. o) o.s.ř.

Dle § 45 exekučního řádu je místně příslušným exekučním soudem soud, v jehož obvodu má povinný, je-li fyzickou osobou, místo svého trvalého pobytu, popřípadě místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince. V

⁵⁶ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 68 odst. 7

⁵⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 267 odst. 1.

⁵⁸ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s.61n.

souvislosti s určením místní příslušnosti exekučního soudu, dle trvalého pobytu povinného je v § 38 exekučního řádu, kde je popisován exekuční návrh, zakotven požadavek uvedení místa trvalého pobytu povinného. Toto ustanovení nelze vykládat k tíži oprávněného, který nemá žádnou legální možnost evidované místo trvalého pobytu povinného zjistit, pokud ho nezná. Návrh nelze odmítnout jen z důvodu toho, že vzhledem k tomu, že oprávněný nezná adresu trvalého bydliště povinného, uvede do exekučního návrhu adresu jiného, nejspíše faktického, pobytu povinného a nemá ani smysl jej vyzývat k odstranění vad návrhu. Povinnost identifikovat osobu povinného má především soudní exekutor, který si k tomu vyžádá součinnost oprávněného, jen je-li to nezbytné. Právě k tomu má napomoci požadavek uvedení adresy trvalého pobytu povinného, případně i jeho rodného čísla, pokud je oprávněný zná.⁵⁹ Jinak soudní exekutor vyjde z výsledků prověření povinného v centrální evidenci obyvatel a potřebné údaje doplní.⁶⁰

Excindační žaloba se podává proti oprávněnému, nikoli proti soudu či exekutorovi. K excindační žalobě dle § 267 odst. 1 o.s.ř. je aktivně věcně legitimována třetí osoba, která má právo nepřipouštět výkon rozhodnutí na věci, právu nebo jiné majetkové hodnotě, jež byly postiženy nařízením výkonu rozhodnutí. Jedná se o osobu, jež není účastníkem vykonávacího řízení jako oprávněný, další oprávněný, povinný popř. manžel povinného.⁶¹

*„Paradoxem je, že manžel povinného může být účastníkem řízení, jenž je oprávněn k podání prostředku ochrany třetí osoby, tedy subjektu odlišného od účastníků řízení.“*⁶² Je nutno dodat, že manžel povinného je oprávněn podat vylučovací žalobu jak podle odst. 1, tak i podle odst. 2 ustanovení § 267 o.s.ř..

Dříve byla využívána judikatura Nejvyššího soudu ohledně této otázky, v níž bylo uvedeno, že je potřeba rozlišit situace, kdy se manžel povinného domáhá vyloučení věci z výkonu rozhodnutí na základě tvrzení, že byl výkonem postižen majetek, který nabyl za prostředky, jež získal darem, což je nutno posuzovat jako zásah do vylučného vlastnictví manžela dle § 267 odst. 1, nikoli jako zásah do společného jmění manželů

⁵⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 261 odst. 1.

⁶⁰ KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. *Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013*, Právní rozhledy 1/2013, s. 1.

⁶¹ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudní řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 826n.

⁶² DÁVID, R. *Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu*. Právní fórum. 2010, roč. 7, č. 7.

posuzovaný dle § 267 odst. 2.⁶³ Zmíněná judikatura byla podpořena v novele o.s.ř. účinné dnem 1. 1. 2013, ve které byl § 267 o.s.ř. doplněn o odst. 3, ve němž je výslovně uvedeno, že k žalobě dle odst. 1 je aktivně legitimován manžel povinného, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí postižen majetek náležející výhradně manželu povinného proto, že jej nabyt před manželstvím, dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo že slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě.

K excindační žalobě dle § 267 odst. 2 je aktivně věcně legitimován manžel povinného, a to i když je ve smyslu § 255 odst. 2 o.s.ř. účastníkem řízení o výkon rozhodnutí.

Každý, kdo u soudu podal excindační žalobu, je povinen tuto skutečnost oznámit soudu výkonu rozhodnutí. Výslovně je povinnost oznámit podání vylučovací žaloby upravena v ustanovení o dražební vyhlášce při dražbě nemovitosti a podniku s upozorněním, aby takové uplatnění práva prokázal nejpozději před zahájením dražebního jednání, jinak k jeho právu nebude při provedení výkonu rozhodnutí přihlíženo.⁶⁴

3.2.4 Předmět žaloby

Smyslem excindační neboli vylučovací žaloby je poskytnutí právní ochrany osobám, které mají k majetku (k věcem, právům nebo jiným majetkovým hodnotám), který je postižen nařízením výkonu rozhodnutí, takové právo, které nepřipouští provedení výkonu rozhodnutí a uspokojení oprávněného z takto postiženého majetku.

Předmětem excindační žaloby je vyloučení podniku, nemovitosti nebo jiné věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty z již nařízeného výkonu rozhodnutí. Excindační žalobou může žalobce uplatnit svá práva k majetku, který byl postižen výkonem rozhodnutí. Uplatnit lze takto práva k nemovitosti, movité věci, k podniku, popřípadě ke

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.11.2004, sp. zn. 20 Cdo 1578/2003.

⁶⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 336b odst. 3 písm. a), § 338o odst. 2 písm. j).

spoluvlastnickému podílu na těchto věcech, anebo k právu či jiné majetkové hodnotě v případě jejich postižení výkonem rozhodnutí. Je možné podat vylučovací žalobu i na nemovitost postiženou nařízením výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva, i když výsledkem by nebyl prodej nemovitosti v dražbě, ale jen zajištění pohledávky oprávněného.

Výjimku představují srážky ze mzdy v případě, že se výkon rozhodnutí týká cizího nároku na mzdu, plat nebo jiný pracovně právní nárok. V tomto případě vylučovací žaloba nepřichází v úvahu, neboť dotčená osoba, není-li účastníkem exekučního řízení jako povinný, se s ohledem na osobní povahu pracovně právního vztahu, může bránit přímo vůči svému zaměstnavateli například žalobou o zaplacení dlužné mzdy, kterou jí zaměstnavatel neposkytl proto, že ji vyplatil oprávněnému.⁶⁵

V rámci úpravy výkonu rozhodnutí závazku v společného jmění manželů (dále jen SJM) je v ustanovení § 262a odst. 3 o.s.ř. uvedeno, že jde-li o vydobytí závazku v SJM, lze vést výkon rozhodnutí též srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, přikázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, přikázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného, což do novely účinné k 01. 01. 2013 možné nebylo. Dříve se vycházelo z výkladu, že v uvedených případech nejde o postih majetku v SJM, ale o osobní nároky pouze jednoho z manželů vyplývající z jím uzavřených závazkových vztahů, které do společného jmění manželů samy o sobě nepatří, příjmy z nich však již ano. Tento výklad vedl k tomu, že nebylo možné uplatnit uvedené procesní způsoby vymáhání, zatímco majetek jako takový postižitelný byl.⁶⁶

V případě výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky, ať už z účtu u peněžního ústavu, přikázáním jiné peněžité pohledávky nebo postižením jiných majetkových práv nesmí peněžní ústav nebo jiný dlužník povinnému provést výkon rozhodnutí a plnit oprávněnému v případě, že povinný není dle hmotného práva nositelem výkonem postižené pohledávky nebo práva. V tom případě by totiž, nebýt výkonu rozhodnutí, peněžní ústav nebo jiný dlužník neměl povinnost povinnému plnit. Oprávněný by se mohl v daném případě domáhat svého nároku proti peněžnímu ústavu nebo jinému

⁶⁵KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s.823n.

⁶⁶KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. *Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013*, Právní rozhledy 1/2013, s. 1.

dlužníkovi prostřednictvím poddlužnické žaloby.⁶⁷ Není však možné, aby věcně legitimovaná třetí osoba, nemohla excindační žalobou uplatnit k přikázané pohledávce nebo jinému majetkovému právu, své právo, které výkon rozhodnutí nepřipouští.⁶⁸

Podané žalobě nelze vyhovět v případě, že je podána až v době, kdy věc, právo nebo jiná majetková hodnota byla již v probíhajícím výkonu rozhodnutí prodána, vybrána či jinak zpeněžena. Udělením příklepu v dražbě případně zpeněžením věci vlastnické právo přechází na vydražitele nebo na nabývajícího. V uvedeném případě by totiž odpadl předmět sporu a po jeho zpeněžení by nemohl být výkon rozhodnutí zastaven podle § 268 odst. 1 písm. f) o.s.ř.. Žalobce by se následně mohl domáhat žalobou z lepšího práva vydání výtěžku z prodeje od oprávněného nebo jiného věřitele, který obdrželi od soudu výkonu rozhodnutí k uspokojení své pohledávky.⁶⁹

3.2.5 Uplatnění principů civilního procesu v řízení o žalobě

Excindační žaloba je svou povahou žalobou procesní, což znamená, že ji lze podat jen ve vztahu ke konkrétnímu vykonávacímu řízení, nikoli před jeho zahájením ani po jeho skončení.⁷⁰ Dle Macura⁷¹ se jedná o žalobu procesní konstitutivní, kdy žalobním důvodem je subjektivní právo žalobce k věci, která má být vyloučena z výkonu rozhodnutí a rozhodnutí soudu se týká výlučně konkrétního vykonávacího řízení a nepřesahuje jeho rámec.

Řízení o vylučovací žalobě má povahu řízení sporného podle části třetí o.s.ř., neboť se nejedná o řízení, které je uvedeno v § 120 odst. 2 o.s.ř.. Žalobce nese břemeno důkazní a tvrzení a tedy prokazuje a tvrdí skutečnosti, které jsou důvodem k vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí. Za výsledek nese procesní odpovědnost žalobce. Soud ale může v souladu s § 120 odst. 3 o.s.ř. provést důkazy, které žádný z účastníků nenavrhl.⁷²

⁶⁷Srov. Výklad o poddlužnické žalobě.

⁶⁸KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s.828n.

⁶⁹DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. A KOL. *Občanský soudní řád. Komentář. II.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009.

⁷⁰DÁVID, R. *Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu*. Právní fórum. 2010, roč. 7, č. 7.

⁷¹MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. PRAHA: C.H. Beck, 1998, s. 121.

⁷²KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s.821n.

Pro rozhodnutí o excindační žalobě je rozhodující stav v době jeho vyhlášení resp. v době rozhodování soudu⁷³, nikoli v době nařízení výkonu rozhodnutí. Předchozí věta platí i pro případy, u nichž je pro nařízení výkonu rozhodnutí rozhodující stav v době zahájení řízení, tzn. při výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti⁷⁴, zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech⁷⁵ nebo prodejem podniku.⁷⁶

Dle právní teorie lze při rozhodování o vylučovací žalobě přihlídnout ke skutečnostem, k nimž nebylo možné přihlídnout při nařízení výkonu rozhodnutí také proto, že v době nařízení výkonu rozhodnutí tu takové skutečnosti ještě nebyly.⁷⁷ Typickým příkladem by byla situace, kdy povinný před podáním návrhu na nařízení exekuce podal na příslušném katastrálním úřadu návrh na vklad vlastnického práva třetí osoby k nemovitosti, jíž by se výkon rozhodnutí v budoucnu týkal. V době podání návrhu na nařízení exekuce by byla nemovitost stále ve vlastnictví povinného, neboť vklad by u katastrálního úřadu nebyl proveden. V souladu se zákonem by byl zahájen výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti. Následně by se nabyvatel nemovitosti, vzhledem k svému vlastnickému právu, mohl úspěšně domáhat vyloučení nemovitosti z výkonu rozhodnutí, protože je pro rozhodnutí o žalobě rozhodující stav v době rozhodování, resp. vyhlášení.

O tom, že je excindační žalobu možno podat je soud povinen aktivně věcně legitimované účastníky poučit, vzhledem k tomu, že jde o jejich procesní právo. Tato povinnost je zakotvena v § 254 odst. 3 o.s.ř. a vztahuje se nejen na účastníky řízení, ale i na všechny osoby, kterých se výkon rozhodnutí týká, tedy i na osoby, které mohou svá práva k předmětu výkonu rozhodnutí uplatnit excindační žalobou.⁷⁸

Excindační žaloba musí splňovat náležitosti podání předepsané občanským soudním řádem. Specifikum excindační žaloby je formulace žalobního petitu, který je formulován tak, že výkon rozhodnutí postihující konkrétní věc je nepřipustný. Nikoli tedy jak by se mohlo zdát, že se věc třetí osoby vylučuje z výkonu rozhodnutí. Je

⁷³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 154 odst. 1.

⁷⁴ Tamtéž, § 335 a odst. 1.

⁷⁵ Tamtéž, § 338b odst. 2.

⁷⁶ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 821n, Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 338g odst. 1.

⁷⁷ DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. A KOL. *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009.

⁷⁸ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 823.

důležité, aby v žalobním petitu byl přesně označen podnik, nemovitost nebo jiná věc, právo nebo jiná majetková hodnota, o jejíž vyloučení se v žalobě jedná. Dále je nutné přesně označit, o jaké řízení o výkon rozhodnutí se přesně jedná tím, že bude uvedena spisová značka u soudu, u něhož se řízení vede.

Excindační žalobou není přípustné domáhat se vyslovení nepřipustnosti výkonu rozhodnutí nebo jeho zastavení. Právo zastavit výkon rozhodnutí má pouze soud výkonu rozhodnutí a to právě na základě pravomocného rozhodnutí soudu v nalézacím řízení, ve kterém bylo rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí.⁷⁹

Žalobce má podat vylučovací žalobu bezodkladně poté, co se dozvěděl, že nařízením výkonu rozhodnutí byl poškozen majetek, k němuž má právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Nejdříve ale v den, kdy bylo vydáno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.

3.2.6 Práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí

Jak již bylo výše uvedeno, je účelem excindační žaloby poskytnutí ochrany třetím osobám, tedy osobám odlišným od oprávněného nebo povinného, pokud bylo výkonem rozhodnutí nepřipustně zasazeno do jejich práv, tj. v případě, že byla výkonem rozhodnutí poškozena jejich věc nebo právo, které výkon rozhodnutí nepřipouští. V § 267 o.s.ř. není nikterak specifikováno, která konkrétní práva jsou tímto ustanovením chráněna. Takový právem, které výkon rozhodnutí nepřipouští je v první řadě právo, které jeho nositele opravňuje požadovat od každého, aby do něj neoprávněně nezasahoval.

Nejtypičtějším právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí je především právo vlastnické. Osoba, která má k věci, právu nebo jiné majetkové hodnotě vlastnické právo se může domáhat, aby do tohoto práva nebylo neoprávněně zasahováno. Dojde-li k poškození věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty této osoby nařízením výkonu

⁷⁹ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s.823, Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 268 odst. 1 písm. f).

rozhodnutí, neměla by být použita ke splnění vymáhané povinnosti povinného. Důležitou podmínkou je neoprávněnost zásahu do vlastnického práva, kterou je vyloučena právní povinností vlastníka postižené věci strpět úhradu dluhu povinného ze své, výkonem rozhodnutí postižené věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty. Zmíněnou právní povinnost strpět úhradu dluhu povinného ze svého majetku má vlastník tehdy, získal-li vlastnictví na základě neúčinného nebo odporovatelného právního úkonu. Nejedná se o úkony neplatné, ale tzv. relativně bezúčinné. Mají sice sledované právní následky, ale ve vztahu k osobám, v jejichž prospěch byla neúčinnost nebo odporovatelnost založena, se na ně hledí, jako kdyby jejich právní účinky nenastaly.

Dle § 42a občanského zákoníku jsou odporovatelné takové právní úkony, u nichž bylo pravomocným soudním rozhodnutím určeno, že jsou vůči věřiteli, na jehož návrh byla odporovatelnost vyslovena, právně neúčinné. Pokud tedy třetí osoba své vlastnické právo získala na základě odporovatelného nebo neúčinného právního úkonu, má oprávněný nebo jiný věřitel povinného právo požadovat aby dluh povinného byl uspokojen i z věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot takto z majetku povinného ušlých. Výsledkem je, že vlastnické právo není vůči oprávněnému nebo jinému věřiteli, vůči kterému odporovatelnost nebo neúčinnost působí, právem, které nepřipouští výkon rozhodnutí. Neúčinnost lze z důvodu, že nastává přímo ze zákona uplatnit pouhou námitkou ve sporu, zatímco odporovatelnost se uplatňuje žalobou dle § 79 o.s.ř. popř. vzájemnou žalobou dle § 97 o.s.ř.⁸⁰ Pokud tedy žalovaný, který se domáhá vyloučení věci z výkonu rozhodnutí, chce svoji obranu proti žalobci v excindační žalobě založit na odporovatelnosti právního úkonu, kterým žalobce nabyl své vlastnictví, musí být pravomocným rozhodnutím soudu ve smyslu § 42a občanského zákoníku vůči němu určena právní neúčinnost předmětného právního úkonu.⁸¹ Soud zamítne excindační žalobu, kterou by třetí osoba podala z důvodu, že nařízením výkonu rozhodnutí bylo zasaženo do jejího vlastnického práva, jestliže za řízení žalovaná strana důvodně namítne nebo jinak vyjde najevo, že třetí osoba své vlastnictví získala na základě právního úkonu, který byl vůči straně žalované neúčinný.

Excindační žalobě lze z důvodu ochrany vlastnického práva vyhovět jen v případech, že třetí osoba nabyla své vlastnické právo na základě platného právního

⁸⁰ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004.

⁸¹ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s.1453n.

úkonu. V souladu s § 39 občanského zákoníku je právní úkon, jenž jeho účastníci činí s úmyslem zmařit tímto právním úkonem již nařízený výkon rozhodnutí, neplatný.⁸²

Důležitou okolností je též to, aby nebyla postižená věc vydána třetí osobou dobrovolně, tedy aby věci ve vlastnictví třetí osoby byly do soupisu zahrnuty bez výslovného souhlasu třetí osoby. Judikatura k tomuto uvádí, že „předala-li třetí osoba exekutorovi peníze s úmyslem splnit dluh za povinného, nemůže se žalobou podle §267 o.s.ř. úspěšně domáhat toho, aby toto plnění bylo vyloučeno z exekuce“.⁸³

Dalším právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí je právo držby. Držet lze jak věci, tak práva, která připouštějí trvalý nebo opětovný výkon⁸⁴. Držitelem je osoba, jež s věcí nakládá jak s věcí vlastní nebo ten, kdo vykonává právo pro sebe. Oprávněným držitelem je držitel, který je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc nebo právo patří. V pochybnostech se má za to, že je držba oprávněná.⁸⁵ Držba není institutem stejně silným jako právo vlastnické, ale stejně jako vlastnické právo je právem absolutním, což znamená, že do výkonu práva držby nesmí být nikým zasahováno. Vzhledem k tomu, že dle §130 odst. 2 občanského zákoníku má oprávněný držitel stejná práva jako vlastník, může se úspěšně domáhat vyloučení věci nebo práva z výkonu rozhodnutí, stejně jako vlastník. Vlastník i oprávněný držitel mají aktivní věcnou legitimaci nezávisle na sobě, mohou tedy důvodně podat excindační žalobu oba dva. Neoprávněný držitel tuto aktivní věcnou legitimaci nemá, žalobu v tomto případě může podat pouze vlastník.

Za určitých okolností může být právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí rovněž zadržovací právo. Zadržovací právo lze uplatnit pouze k movité věci a slouží k zajištění pohledávky, když opravňuje věřitele mít zadržanou věc u sebe do uspokojení pohledávky nebo do zániku zadržené věci jiným způsobem. Vydá-li věřitel zadržanou věc k dražbě, nemůže se bránit tomu, aby ohledně ní byl proveden výkon rozhodnutí, a nemůže se tedy domáhat vyloučení takové věci z výkonu rozhodnutí prostřednictvím excindační žaloby. Zadržovací právo je právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4.2001, sp.zn. 21 Cdo 1811/2000.

⁸³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16.1.2004, sp. zn. 14 Co 555/2003.

⁸⁴ Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, §129 odst. 2.

⁸⁵ Tamtéž, §130 odst. 1.

v případě, že zadržaná movitá věc se dostala z retence věřitele následkem protiprávního jednání a posléze byla postižena výkonem rozhodnutí.⁸⁶

Provedení výkonu rozhodnutí zásadně nebrání takové právo k předmětu výkonu rozhodnutí, které slouží k zajištění závazku. Zřídka však může nastat situace, kdy zástavní právo bude důvodem k vyloučení věci z výkonu rozhodnutí. Zástavní právo dle § 152 občanského zákoníku slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn s tím, že lze dosáhnout uspokojení pohledávky zpeněžením zástavy. Pokud zástavní právo k movité věci vzniklo jejím odevzdáním zástavnímu věřiteli nebo předáním do úschovy či ke skladování, může být taková věc pojata do soupisu jen v případě, že ji zástavní věřitel dobrovolně do dražby vydá. Dostane-li se z detence zástavního věřitele nebo třetí osoby, jíž byla věc odevzdána, následkem protiprávního jednání, je právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí i zástavní právo a zástavní věřitel se tak může bránit vylučovací žalobou. V ostatních případech zástavní právo výkonu rozhodnutí nebrání a není způsobilým důvodem pro excindační žalobu. Podání excindační žaloby nelze ale vyloučit v případě výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského nebo exekutorského zástavního práva. Existuje totiž možnost pochybení při zjišťování informací o vlastnictví nemovitosti, jež je v rámci výkonu rozhodnutí zastavena.

K zajištění pohledávky lze užít také zajišťovací převod práva⁸⁷ spočívající v tom, že dlužník převádí na svého věřitele k zajištění svého závazku právo s rozvazovací podmínkou, že zajištěný závazek bude splněn. Bude-li zajištěný závazek splněn, tato rozvazovací podmínka se uplatní a právní úkony, kterými bylo právo převedeno, ztrácí svou účinnost. Převedené právo se tak vrací dlužníku. V tom případě, je-li předmětem zajišťovacího převodu vlastnické právo, věřitel se stává vlastníkem. Převedl-li povinný za účelem zajištění svého závazku na věřitele své vlastnické právo k věci, stal se i jejím vlastníkem. Následně se tedy může z titulu tohoto práva domáhat vyloučení věci z výkonu rozhodnutí. Pokud se rozvazovací podmínka uplatnila,

⁸⁶ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 828.

⁸⁷ Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, §553.

vlastnické právo přešlo zpět na dlužníka a zajišťovací převod práva není způsobilým důvodem k vyloučení věci z výkonu rozhodnutí.⁸⁸

Pohledávka může být zajištěna též postoupením pohledávky dlužníka.⁸⁹ Dlužník postupuje věřiteli svou pohledávku za třetí osobou s rozvazovací podmínkou, že zajištěný závazek bude splněn. Pokud se tak stane, ztrácí postoupení své právní účinky a postoupená pohledávka se vrací dlužníku. Postoupil-li dlužník za účelem zajištění závazku svou pohledávku věřiteli a tato pohledávka byla postižena nařízením výkonu rozhodnutí, poddlužník nesmí provést tento výkon rozhodnutí a oprávněnému plnit, pokud nenastane rozvazovací podmínka. Věřitel, kterému byla pohledávka postoupena, se může domáhat jejího vyloučení z výkonu rozhodnutí, než se splní rozvazovací podmínka.

Práva, která připouští výkon rozhodnutí, jsou pak práva odpovídající věcnému břemenu, předkupní práva, nájemní práva, či jiná práva, která umožňují užívání věci určité osobě výlučně nebo spolu s vlastníkem. Tato práva již chráněna vylučovací žalobou nebudou. Je to proto, že tato práva nebrání prodeji věci v dražbě, nepředstavují totiž omezení pro vlastníka v nakládání s věcí. Není zde rozhodující, jestli budou působit proti vydražiteli nebo jestli prodejem v dražbě zaniknou.⁹⁰

K excindační žalobě je legitimována také osoba, která je nositelem práva užívat vyklizenou nemovitost a toto právo zároveň není odvozeno od práva povinného. Jde o excindační žalobu, kterou by bylo požadováno, aby z výkonu rozhodnutí byly vyloučeny nemovité věci, stavby, byt nebo jiná místnost, jejíž vyklizení bylo výkonem rozhodnutí nařízeno. Jde o situace, kdy nařízený výkon rozhodnutí vyklizením nemovité věci, stavby, bytu nebo jiné místnosti se nevztahuje na osoby, které vyklizovaný objekt užívají na základě vlastního práva, které není odvozeno od práva povinného. Nejčastěji jde o společné nájemce bytu, kteří povinnost vyklidit byt nemají.⁹¹

⁸⁸ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 829.

⁸⁹ §554 občanského zákoníku.

⁹⁰ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 829.

⁹¹ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1454.

3.2.7 Právo nepřipouštět výkon rozhodnutí dle § 267 odst. 2 o.s.ř., excindační žaloba podle §267 odstavec 2 o.s.ř.

V ustanovení § 267 odst. 2 o.s.ř. je upravena excindační žaloba, pomocí které uplatňuje manžel povinného svá práva k majetku, jenž patří do společného jmění s povinným nebo se dle § 262a o.s.ř. považuje za součást společného jmění s povinným, jestliže tato práva nepřipouštět výkon rozhodnutí, resp. nepřipouštět, aby postižený majetek byl použit k úhradě vymáhané pohledávky. Právo manžela, jež výkon rozhodnutí nepřipouští, není vymezeno hmotným právem. Skutečnosti, pro něž se vyloučení z výkonu rozhodnutí může domáhat jsou taxativně vypočteny v § 267 odst. 2 o.s.ř.. Důvodem k vyloučení postiženého majetku je skutečnost, že vymáhaná pohledávka vznikla za povinným před uzavřením manželství nebo vymáhaná pohledávka sice vznikla za trvání manželství, ale jen povinnému, nikoli oběma manželům, při používání majetku, který podle smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění nebo podle smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství, nepatřil do společného jmění a patřil tedy povinnému.⁹² Předpokladem je, že zmíněné smlouvy byly uzavřeny a staly se účinnými před vznikem pohledávky a zároveň byl oprávněnému znám jejich obsah. Zda byl osobě oprávněné znám obsah předmětné smlouvy je soudem zkoumáno ke dni vzniku vymáhané pohledávky.⁹³ Nejvyšší soud k tomuto uvádí, že „ke splnění podmínky, že oprávněnému nebo jiné osobě musí být znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů ohledně nemovitosti, nestačí pouhá skutečnost, že je smlouva součástí sbírky listin katastru nemovitostí a je vyznačena v příslušném listu vlastnictví“.⁹⁴

Další skutečností, která může být důvodem k vyloučení postiženého majetku, je, že pohledávka vznikla za trvání manželství jen povinnému při používání majetku, který náležel výhradně povinnému proto, že jej nabyt před manželstvím dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisu o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako

⁹² BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1454.

⁹³ SJ 60/2004, judikatura BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1456.

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.8.2006, sp. zn. 20Cdo 612/2005.

právnímu zástupce původního vlastníka, anebo slouží dle povahy jen jeho osobní potřebě.⁹⁵

Součástí SJM povinného a jeho manžela mohou být také peněžní prostředky uložené na účtu povinného u peněžního ústavu, v případě, že byly nabyty některým z manželů případně oběma během trvání manželství, pokud nebyly získány z dědictví, darem nebo za majetek náležející do výlučného vlastnictví jednoho z manželů,⁹⁶ popřípadě kdyby nepatřily do společného jmění na základě dohod o zúžení společného jmění nebo o vyhrazení jeho vzniku až ke dni zániku manželství.⁹⁷ Manžel povinného se nemůže domáhat vyloučení pohledávky z účtu u peněžního ústavu z výkonu rozhodnutí, ale je věcně legitimován z vyloučení peněžních prostředků na tomto účtu pokud k nim má právo, které nepřipouští, aby byly použity k úhradě vymáhané pohledávky. Ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah SJM o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky, se při výkonu rozhodnutí nepřihlíží. Totéž platí v případě, že zákonem stanovený rozsah SJM byl smlouvou rozšířen o majetek povinného, který do SJM v době vzniku vymáhané pohledávky nepatřil.⁹⁸ Tato právní úprava se použije nejen v případě rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí, ale i pro provedení nařízeného výkonu rozhodnutí. Manžel povinného tudíž nemůže dosáhnout poukazem na smlouvy uvedené v § 262a odst. 2 o.s.ř., aby z výkonu rozhodnutí byl vyloučen jimi dotčený majetek.

Mezi důvody, kvůli kterým se majetek patřící do SJM vyloučí z výkonu rozhodnutí, nelze zařadit okolnost, že pohledávka za povinným vznikla tak, že se povinný zavázal bez souhlasu manžela k plnění, které míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů přesahuje. V případě, že vznikla jednomu z manželů pohledávka až po zániku SJM, jde o jeho výlučný závazek a to i když vznikla při užívání majetku, který náležel do jejich dosud nevypořádaného společného jmění. Dohodou o vypořádání SJM nesmí být ale dotčena práva věřitelů⁹⁹ a proto když manžel povinného získal do svého výlučného vlastnictví věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty na základě

⁹⁵ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 832n.

⁹⁶ Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 143 odst. 1 písm. a).

⁹⁷ Tamtéž, § 143a.

⁹⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 262a odst. 2.

⁹⁹ Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 150 odst. 2.

dohody o vypořádání SJM, není to bez dalšího důvodem k vyloučení těchto věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot z výkonu rozhodnutí.¹⁰⁰ Pokud měl věřitel před uzavřením dohody o vypořádání SJM právo domáhat se své pohledávky za povinným i z majetku patřícího do SJM, toto právo zůstane zachováno i poté, co bude SJM vypořádáno.¹⁰¹

3.2.8 Účinky podané excindační žaloby

Závěrem excindační žaloby může být rozhodnutí o nepřipustnosti výkonu rozhodnutí, které nemá stejný účinek jako rozsudek určovací, stejně jako nemá stejný účinek jako rozsudek na plnění, či vydání věci. Obdobně to platí i naopak, kdy rozsudek určovací nebo na plnění není podkladem pro vyslovení nepřipustnosti výkonu rozhodnutí a nelze na jejich podkladě rozhodnout o zastavení výkonu rozhodnutí.¹⁰²

V případě, že se soud o podané excindační žalobě dozví, odročí dražební jednání až do pravomocného rozhodnutí ve věci.¹⁰³ V ostatních případech soud výkon rozhodnutí do pravomocného rozhodnutí o excindační žalobě odloží.¹⁰⁴ Znamená to tedy, že do pravomocného rozhodnutí o excindační žalobě nelze majetek, který je předmětem žaloby, prodat, vybrat nebo jinak zpeněžit. Výjimku tvoří ustanovení § 338v odst. 2 o.s.ř., ve kterém je upravena možnost posouzení soudu zda je třeba jednání odročit až do pravomocného rozhodnutí o návrhu na vyloučení jednotlivých věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot patřících k podniku nebo zda přistoupí k dražbě.¹⁰⁵

Pokud by došlo ke zpeněžení majetku dotčeného excindační žalobou, zakládá to důvod k tzv. žalobě z lepšího práva nebo náhradě škody.¹⁰⁶

Excindační žaloba je důvodem pro odročení dražebního jednání nebo odložení výkonu rozhodnutí jen v případě, že je možné, aby na jejím základě byl majetek vyloučen z výkonu rozhodnutí, není-li tedy zjevně bezdůvodná. Měla by být podána

¹⁰⁰ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 833.

¹⁰¹ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1454.

¹⁰² MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. PRAHA: C.H. Beck, 1998, s. 121.

¹⁰³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 328b odst. 6, § 336i odst. 1, § 338v odst. 1.

¹⁰⁴ Tamtéž § 266 odst. 2.

¹⁰⁵ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s.822n.

¹⁰⁶ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1453n, více výklad o žalobě z lepšího práva.

věcně legitimovanou osobou z důvodu, který může vést k vyloučení majetku, nikoli ze zjevně neopodstatněného důvodu. V ostatních případech soud dražební jednání neodročí ani výkon rozhodnutí neodloží z důvodu, že by odročení nebo odložení představovalo neopodstatněný průtah výkonu rozhodnutí.¹⁰⁷

Jestliže bude excindační žaloba pravomocně zamítnuta, bude proveden výkon rozhodnutí i ohledně majetku, jehož se žaloba týkala. Výrok rozhodnutí soudu musí odpovídat ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) o.s.ř., v němž je jako podmínka zastavení výkonu rozhodnutí uvedeno pravomocné rozhodnutí, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo výkon rozhodnutí nepřipouštějící. Výrok soudu tedy musí znít tak, že třetí osoba má k postižené věci právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí, nikoli, že je určitá věc z výkonu rozhodnutí vyloučena. V případě pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že k některé věci, právu nebo jiné majetkové hodnotě má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí, jde o důvod k zastavení výkonu rozhodnutí (§ 268 odst. 1 písm. f) o.s.ř.), jestliže se jednalo o celý předmět výkonu rozhodnutí. Pokud by se jednalo jen o některé věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, soud zastaví výkon rozhodnutí jen částečně (§ 268 odst. 4 o.s.ř.).¹⁰⁸

Pravomocně vyslovená nepřípustnost exekuce na určitou věc nemá automaticky za následek vyloučení věci z exekuce. Toto vyloučení věci z exekuce musí provést v exekučním řízení předseda senátu tím, že exekuci zastaví dle § 268 odst. 1 písm. f) o.s.ř. a teprve pravomocným rozhodnutím o zastavení exekuce je věc vyloučena z exekuce.¹⁰⁹

¹⁰⁷ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s.822n.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, str. 67.

3.3 Žaloba z lepšího práva

Jedná se o žalobu na plnění, k jejímuž projednávání je věcně příslušný okresní soud a místní příslušnost se řídí § 84 příp. § 86 nebo § 87 o.s.ř..

Charakteristickou vlastností této žaloby je, že může vznikat pouze po skončení výkonu rozhodnutí a není nikterak upravena v občanském soudním řádu. Dle právní teorie se dovozuje, že pravidla pro zahájení, projednání a řešení těchto sporů se mají vyvodit ze základních principů exekučního práva.¹¹⁰

K podání žaloby může dojít, i když při nařízení a provedení výkonu rozhodnutí bylo postupováno podle zákona, ale nastane situace, kdy výtěžek získaný prodejem nebo jiným zpeněžením předmětu výkonu rozhodnutí obdrží ten, kdo na něj neměl, na rozdíl od jiných osob, jež se nezúčastnily řízení o výkon rozhodnutí, právo. Třetí osoba se žalobou domáhá po osobě, které byla v řízení o výkon rozhodnutí vyplacena pohledávka povinného nebo výtěžek z prodeje, zaplacení částky, která odpovídá přijatému plnění. Žalobce měl z pohledu hmotného práva „lepší právo“ k předmětu výkonu rozhodnutí než žalovaný a pokud by se postupovalo dle hmotného práva, správně by výnos náležel žalobci. Tímto „lepším“ právem je míněno například vlastnictví věci, nemovitosti nebo podniku. Vlastník tohoto majetku nepodal excindační žalobu a věc byla ve vykonávacím řízení zpeněžena a výnos byl použit k uspokojení věřitelů povinného s tím, že ve skutečnosti věc povinnému nepatřila a nebyla tedy způsobitelným předmětem k uspokojení věřitelů.¹¹¹

Žaloba tak slouží k ochraně třetích osob, jejichž právo na uspokojení se z výnosu výkonu rozhodnutí bylo ve vykonávacím řízení porušeno. Třetími osobami, jež mají aktivní věcnou legitimaci k žalobě, jsou osoby, jež ve vykonávacím řízení nebyly oprávněným, dalším oprávněným nebo povinným a které se nezúčastnil vykonávacího řízení ani v té části, v níž se jednalo a rozhodovalo o uhrazení pohledávek věřitelů povinného.¹¹²

¹¹⁰ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 130.

¹¹¹ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 846n.

¹¹² BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1455.

Pasivně věcně legitimován je v řízení o žalobě oprávněný, další oprávněný nebo jiný věřitel povinného, který výtěžek, k němuž si třetí osoba činí nárok, získal.¹¹³

V žalobě z lepšího práva jde dle Drápala z hmotněprávního hlediska o nárok z bezdůvodného obohacení, jež vzniká ve chvíli, kdy žalovaný získal na úkor žalobce majetkový prospěch plněním bez právního důvodu.¹¹⁴ Nezáleží přitom na tom, jak bylo postupováno v řízení o výkon rozhodnutí. Výtěžek si žalovaný nesmí ponechat, ani kdyby výkon rozhodnutí probíhal v souladu se zákonem. Rozhodující je existence právního důvodu k přijetí plnění a pro závěr, zda tu právní důvod byl, nevycházíme z procesní úpravy postupu při výkonu rozhodnutí, ale z hmotného práva. Pokud žalovaný k uspokojení své pohledávky získal plnění z majetku, jež patřil jiné osobě než povinnému nebo mělo-li plnění správně náležet jinému věřiteli, bylo žalovanému plněno bez právního důvodu a to i v případě, že se tak stalo zcela v souladu s výsledky vykonávacího řízení. Žalovaný se žalobě nemůže ubránit tvrzením, že přijetím plnění zanikla jeho pohledávka, neboť tu podle práva k uspokojení pohledávky nemělo dojít a nedošlo tedy ani k řádnému splnění dluhu dle § 559 občanského zákoníku bez dalších právních následků.¹¹⁵

Dle Macura a Fialy se jedná o žalobu exekuční. *„Žaloba z lepšího práva má procesní povahu, neboť je založena výlučně na exekučním právu. Žalobce žalobou z lepšího práva neuplatňuje vůči žalovanému žádné nároky, které by se zakládaly na hmotném právu.“*¹¹⁶

Vzhledem k tomu, že tato žaloba není zakomponována do zákonného ustanovení a vychází z norem hmotného práva, příkláním se spíše teorii Drápalově. Mám za to, že tuto teorii potvrzuje i judikát krajského soudu v Českých Budějovicích, který uvádí, že *„rozhodnutí o vyloučení věci z exekuce (§ 267 odst. 1 občanského soudního řádu), vydané v době, kdy již věc byla prodána v dražbě, nebrání tomu, aby vlastník věci se úspěšně domáhal vydání výtěžku z prodeje této věci žalobou z tzv. lepšího práva.“*¹¹⁷

¹¹³ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s.846n.

¹¹⁴ Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 451.

¹¹⁵ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1455n.

¹¹⁶ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 130.

¹¹⁷ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24.03.2006, sp. zn. 7 Co 343/2006.

Dokud žalovanému nebude výtěžek z výkonu rozhodnutí skutečně vyplacen, nemůže být žalobci na základě žaloby z lepšího práva vyhověno. Žalovaný se do té doby nemohl bezdůvodně obohatit, i kdyby mu již bylo pravomocným rozhodnutím plnění přiznáno.¹¹⁸

¹¹⁸ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1453n.

3.4 Odporová žaloba

V rámci výkonu rozhodnutí může dojít k tomu, že ze stejného výtěžku, získaného z prodeje nebo jiného zpeněžení majetku postiženého výkonem rozhodnutí, má být uspokojeno více oprávněných, dalších oprávněných nebo věřitelů, kteří do řízení přihlásili své pohledávky nebo mají jiný nárok na uspokojení z rozdělované podstaty. Pokud majetek povinného nestačí k plnému uspokojení všech věřitelů, je potřeba posoudit, který z nich a v jakém rozsahu bude v rámci výkonu rozhodnutí uspokojen.¹¹⁹

Smyslem a účelem odporové žaloby upravené v § 267a o.s.ř. je vyřešit spor mezi oprávněnými, dalšími oprávněnými a jinými věřiteli, kteří se řízení o výkon rozhodnutí účastní, o to, které pohledávky, v jaké výši, v jaké skupině nebo pořadí mají být uspokojeny při rozvrhu výtěžku získaného při zpeněžení majetku postiženého při výkonu rozhodnutí nebo při jiném rozdělování výnosu výkonu rozhodnutí mezi věřitele povinného.¹²⁰ Popírání pohledávek v rozvrhovém řízení se nazývá odpor proti pohledávce. Návrh, kterým se takový odpor provádí, se nazývá odporová žaloba a spor o tomto odporu se nazývá odporový spor.¹²¹

Jednotliví věřitelé i oprávnění navzájem mají právo na to, aby byla podle zákona uspokojena jen práva skutečně existující, ve výši a pořadí skutečně existujícím.¹²²

Odporová žaloba je žalobou na určení, u níž naléhavý právní zájem není třeba tvrdit ani prokazovat. Součástí žalobního petitu musí být přesné označení pohledávky, vůči níž je odpor uplatňován a čeho se odporem domáhá. Popírá-li žalobce pravost pohledávky, domáhá se odporovou žalobou určení, že tu pohledávka není. Pokud jde o popření pohledávky co do její výše, ohledně jejího zařazení do skupiny nebo jejího pořadí, domáhá se žalobce určení toho, jak vysoká je ve skutečnosti pohledávka, do které skupiny patří nebo jaké má opravdu pořadí. Nelze v těchto případech žalobní petit formulovat negativně, nemůže být tedy žaloba na určení, že výše pohledávky nečiní určitou částku, nepatří do určité skupiny nebo že nemá určité pořadí.¹²³

¹¹⁹ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s.837n.

¹²⁰ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1457n.

¹²¹ FIALA, J. Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, str. 71.

¹²² Tamtéž.

¹²³ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s.1457n.

3.4.1 Práva uplatňovaná odporovou žalobou

Odporovou žalobou lze popřít pravost, výši, skupinu nebo pořadí pohledávky, která má být uspokojena při rozvrhu rozdělované podstaty nebo jinak uspokojena při provedení stejného výkonu rozhodnutí.¹²⁴

Vedle oprávněných, dalších oprávněných a těch, kteří své pohledávky přihlásili do řízení i dalších věřitelů povinného, má i povinný zájem na tom, aby byli uspokojeni jen ti věřitelé, kteří na to mají právo. Může tedy dojít ke sporu o výnos získaný zpeněžením postiženého majetku i mezi povinným a jeho věřiteli. Povinný svou obranu proti věřitelům, kteří, ačkoli byl výkon rozhodnutí pravomocně nařízen, nemají právo na uspokojení své pohledávky z výnosu zpeněžení výkonem rozhodnutí postiženého majetku, uplatňuje návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí. Důvodem, že věřitelé nemají právo na uspokojení svých pohledávek, může být jen to, že výkon nařízení byl nařízen, i přesto, že se rozhodnutí zatím nestalo vykonatelným, že rozhodnutí bylo po nařízení výkonu rozhodnutí zrušeno nebo se stalo neúčinným, že právo přiznané rozhodnutím zaniklo nebo, že je tu jiný důvod, pro který nelze rozhodnutí vykonat. Na základě těchto okolností lze výkon rozhodnutí zastavit zcela nebo zčásti.¹²⁵

Při výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti nebo podniku je povinný účastníkem rozvrhového řízení a zákon mu tedy, vedle ostatních účastníků rozvrhu, přiznává právo popřít pohledávky svých věřitelů. V případě výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti nebo podniku se tedy povinný může bránit odporovou žalobou proti věřitelům, jež dle zákona, nemají právo na uspokojení svých pohledávek. Při výkonu rozhodnutí nařízeného jiným způsobem se může bránit jen prostřednictvím návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí.¹²⁶

Pokud jde o žalobu mezi oprávněnými nebo věřiteli, je právní poměr, který vzniká mezi účastníky exekučního řízení, kromě právního poměru těchto subjektů k povinnému, právním poměrem procesním, exekučním, jehož objektem je právní ochrana jejich exekučního práva na uspokojení a obsahem je právo na uspokojení jejich pohledávek, jen v případě, že opravdu existují a v pořadí zákonem stanoveném. V tomto jejich vzájemném poměru nejde o hmotněprávní poměr a jde o vztahy ryze procesní.¹²⁷

¹²⁴ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1458n.

¹²⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 268.

¹²⁶ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 838.

¹²⁷ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, str. 74.

Popřením pravosti pohledávky se rozumí popření základu pohledávky, když popírající má za to, že pohledávka vůbec nevznikla nebo sice vznikla, ale již zanikla, případně je promlčená.¹²⁸ Podle výše zmíněného obsahu právního poměru procesního mezi oprávněnými a věřiteli, jde v případě popření pravosti pohledávky o popření existence tohoto procesního poměru.¹²⁹

Popření výše pohledávky představuje námitka, že pohledávka tu sice, co do základu je, nikoli však ve výši jakou uvedl oprávněný, další oprávněný, či jiný věřitel povinného. Námitka může spočívat v tom, že pohledávka vůbec nevznikla ve výši, kterou věřitel uvedl, nebo již částečně zanikla nebo se zčásti promlčela.

O popření pohledávky z hlediska jejího zařazení do skupiny se jedná v případě, kdy popírající osoba ve výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti nebo prodejem podniku nesouhlasí s tím, jak byla pohledávka zařazena do skupin uvedených v § 337c odst. 1 o.s.ř. nebo § 338ze odst. 1 o.s.ř. a má ze to, že by měla být uspokojena v „horší“ skupině.¹³⁰

Popřením pořadí se rozumí námitka, že vymáhaná pohledávka má ve vykonávacím řízení podle rozhodných hledisek jiné pořadí, než které uvádí oprávněný, jiný oprávněný nebo jiný věřitel povinného, který se domáhá uspokojení pohledávky cestou výkonu rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že je popření pohledávky procesní úkon, soud jej v souladu s §41 odst. 2 o.s.ř. posuzuje dle jeho obsahu, i když je nesprávně označen. Pokud tedy oprávněný uvádí, že popírá pohledávku, co do její výše z důvodu, že povinný již věřiteli, který se domáhá úhrady pohledávky, již nic nedluží, nejedná se z hlediska obsahu procesního úkonu o popření pohledávky, co do její výše, ale o popření pohledávky co do její pravosti. Vady popření pohledávky se odstraňují postupem dle § 43 o.s.ř.. Pokud ani přes výzvu a poučení soudu nebude odstraněna vada popření

¹²⁸ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, str. 1453.

¹²⁹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí.* Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, str. 74.

¹³⁰ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení.* Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 839.

pohledávky a brání-li projednání tohoto procesního úkonu, soud k popření nepřihlédne.¹³¹

Procesní úkon spočívající v popření pohledávky musí obsahovat údaj o tom, jak je, podle názoru popírajícího, vysoká pohledávka, do jaké skupiny patří nebo jaké pořadí má pohledávka v rozvrhu mít. V jiném případě se nejedná o procesní úkon perfektní a nemůže vyvolat zamýšlené následky.

Nelze tento úkon omezit na pouhé tvrzení, že s výší, existencí nebo pořadím pohledávky ten, kdo pohledávku popírá, nesouhlasí. Tvrzení o tom, jaká je skutečná výše pohledávky, do jaké skupiny patří nebo jaké je skutečné pořadí je součástí popření zejména proto, že v odporové žalobě, jde-li o výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti nebo podniku, nemohou být uplatněny nové skutečnosti¹³² a že v případě úspěšného popření tu musí být podklad pro určení, v jaké výši, skupině či pořadí má dojít k uspokojení pohledávky.¹³³

Pro popření výše pohledávky nemá právní význam, zda jde o pohledávku, která byla věřiteli již přiznána vykonatelným rozhodnutím soudu nebo jiným exekučním titulem, nebo jestli se jedná o pohledávku zajištěnou zástavním právem, která není exekučně kryta.¹³⁴

Soud má poučovací povinnost ve vztahu k popření pohledávky dle § 254 odst. 3 o.s.ř. a je proto povinen dbát aby všechny procesní úkony byly určité a srozumitelné a měly všechny potřebné náležitosti. Soud vyzve popírající osobu k doplnění všech náležitostí a přesné formulaci v případě, že procesní úkon neumožňuje přesný závěr, co jím popírající osoba sledovala.¹³⁵

Povaha žaloby je procesní a nezasahuje mimo sféru konkrétního exekučního řízení.¹³⁶ Pravomocné rozhodnutí, kterým byla pohledávka za povinným věřiteli přiznána, je závazné jen pro účastníky řízení, v němž bylo vydáno. Pro jiné osoby je

¹³¹ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1458n.

¹³² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 337e odst. 4 a § 338zg odst. 2.

¹³³ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1458n.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení.* Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 840.

¹³⁶ WINTEROVÁ, A. A KOL. *Civilní právo procesní.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha : Linde Praha, 2011, s. 485 – 487.

závazné jen stanoví-li tak zákon a v rozsahu zákonem stanoveném.¹³⁷ Na ostatní osoby subjektivní účinky právní moci nedopadají a ve vztahu k těmto osobám není rozhodnutí závazné ani pro orgány veřejné moci a to včetně soudů.

V řízení o výkon rozhodnutí, ve kterém se domáhají vymožení svých pravomocně přiznaných pohledávek z rozdělované podstaty například tři věřitelé, z toho plyne, že závazně byly upraveny vztahy mezi věřiteli a povinným, nikoli však mezi věřiteli povinného navzájem, pokud zákon nestanoví, že některé z rozhodnutí je závazné také pro ostatní věřitele povinného. Popírá-li některý z věřitelů povinného pohledávku jiného věřitele, není rozhodnutí, kterým byla přiznána, pro něj závazné a může uplatnit všechny námitky vůči pravosti nebo výši pohledávky bez omezení, že popřená pohledávka byla přiznána pravomocným rozhodnutím. Pokud ale pohledávku svého věřitele, přiznanou pravomocným rozhodnutím, popírá povinný, jako účastník rozvrhu, nemůže s ohledem na subjektivní účinky právní moci zpochybňovat pravost pohledávky a ani její výši v podobě přiznané rozhodnutím. Pravost či výši může popřít jen z důvodu, že po vydání rozhodnutí zcela nebo zčásti zanikla.¹³⁸

Pokud exekuční titul nemá povahu rozhodnutí, ale například notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, lze na jeho základě sice vymoci v něm stanovené plnění, ale závazně neupravuje vztahy mezi věřitelem a povinným a mezi věřiteli navzájem. Ostatní věřitelé povinného a povinný jako účastník rozvrhu proto mohou zpochybnit pravost a výši pohledávky zaštitěného takovým exekučním titulem bez omezení. Nemá-li oprávněný podle hmotného práva na vymáhané plnění nárok, může se povinný bez toho, že by musel pohledávku popřít, domáhat zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř., ačkoli je kryta exekučním titulem.¹³⁹

U pohledávek, které nejsou podloženy rozhodnutím ani jiným exekučním titulem a uspokojují se při výkonu rozhodnutí jen proto, že jsou zajištěny zástavním právem, nejsou také vybaveny účinky závaznosti ani ve vztahu zástavního věřitele a povinného. Ostatní věřitelé a povinný jako účastník rozvrhu tedy mohou zpochybnit jejich pravost nebo výši bez jakéhokoli omezení. Vyloučení této pohledávky z uspokojení ve výkonu rozhodnutí je možné dosáhnout úspěšným popřením její pravosti nebo tím, že se prokáže, že ve skutečnosti není zajištěna zástavním právem.

¹³⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, §159a.

¹³⁸ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 841.

¹³⁹ Tamtéž.

Tím by bylo důvodně popřeno, že nepatří do skupiny, v níž se uspokojují pohledávky zajištěné zástavním právem.¹⁴⁰

Odporovou žalobu je možné použít u všech výkonů rozhodnutí, jimiž se vymáhá zaplacení peněžité částky, výjimku tvoří pouze zřízení soudcovského zástavního práva. Důvod je logicky ten, že při zřízení soudcovského zástavního práva dochází pouze k zajištění pohledávky a výsledkem tohoto výkonu rozhodnutí není získání výnosu, ze kterého by mohl být některý z věřitelů uspokojen.

3.4.2 Legitimace k odporové žalobě

Aktivní věcnou legitimaci zákon výslovně nevymezuje a je ji třeba dovodit ze vztahu popírající osoby k popřené pohledávce. K odporové žalobě je aktivně věcně legitimován jako žalobce oprávněný, další oprávněný nebo jiný věřitel, který uplatňuje odpor. Věřitelem je nejen ten, kdo má pohledávku za povinným, ale i ten, jemuž vznikla za řízení o výkon rozhodnutí. Při výkonu rozhodnutí prodejem podniku nebo nemovitosti je k žalobě aktivně věcně legitimován i povinný a další účastníci rozvrhu.¹⁴¹

Pasivní věcná legitimace je dána ustanovením § 267a odst. 1 oprávněnému, dalšímu oprávněnému nebo jinému věřiteli povinného, jehož pohledávka byla popřena. Povinný nebo manžel povinného nemohou nikdy být v odporové žalobě na straně žalovaných.

Pro stanovení aktivní nebo pasivní věcné legitimace je bezvýznamné, zda byla pohledávka přiznána rozhodnutím, jiným exekučním titulem nebo může být uhrazena jen z důvodu, že je zajištěna zástavním právem a není kryta žádným exekučním titulem.¹⁴²

¹⁴⁰ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s.1460n.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení.* Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 843n.

3.4.3 Projednání a rozhodování o odporové žalobě

K projednání a rozhodnutí odporové žaloby je dána pravomoc soudů, týká-li se popření pravosti nebo výše takové pohledávky, o níž jsou ve věci samé oprávněny rozhodovat soudy. Pokud patří pravomoc k rozhodování o přiznání pohledávky jiným orgánům, rozhodují tyto orgány i o popření její pravosti a výše. K rozhodnutí ve sporu o popření skupiny a pořadí pohledávky je vždy dána pravomoc soudu.¹⁴³

Odporovou žalobu projednávají a rozhodují okresní soudy jako soudy věcně příslušné a místní příslušnost je dle § 88 písm. o) o.s.ř. dána okresnímu soudu, u něhož je prováděn výkon rozhodnutí. Soud rozhoduje odporovou žalobu ve sporném řízení.¹⁴⁴

Kde tak stanoví zákon, je potřeba podat odporovou žalobu ve lhůtě dané zákonem. Jedná se o 30-ti denní lhůtu k podání odporové žaloby ve výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti nebo prodejem podniku, plynoucí od právní moci rozvrhového usnesení, kterým byla popírající osoba k žalobě vyzvána. Žalobu podanou opožděně soud zamítne.¹⁴⁵ V případě, že byla žaloba podána včas, provede soud rozvrh zbytku rozdělované podstaty připadající na popřenou pohledávku až poté, co bude o odporové žalobě pravomocně rozhodnuto.

K námitkám, které nebyly včas uplatněny, dle ustanovení § 337e odst. 2 o.s.ř., se nepřihlíží. O tomto musí být poučení všichni, kdo byli vyzváni podat návrh podle ustanovení § 267a odst. 1 o.s.ř. V návrhu podle ustanovení § 267a odst. 1 o.s.ř. nemohou být uplatněny nové skutečnosti.

Rozhodnutí o odporové žalobě není účinné jen vůči účastníkům řízení, v němž bylo vydáno, ale ustanovením § 267a odst. 2 o.s.ř. je závaznost rozhodnutí rozšířena na všechny oprávněné, další oprávněné a další věřitele povinného, kteří se účastní vykonávacího řízení, neboť pohledávky těchto věřitelů mají být uspokojeny z výnosu provedení výkonu rozhodnutí, a také na povinného, přestože se řízení o odporové žalobě neúčastnily a ani jeho účastníky být nemohli. Je tím zajištěno, že rozhodnutí o

¹⁴³ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. A KOL., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C.H.Beck ČR, 2006, s. 1453

¹⁴⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, §120 odst. 2.

¹⁴⁵ Tamtéž, § 337e, § 338zg.

odporové žalobě bude pro rozvrh rozdělované podstaty, nebo jiného výnosu výkonu rozhodnutí, určující pro všechny tyto osoby a nikdo z nich, tedy ani ten, kdo nebyl účastníkem řízení o odporové žalobě, nemůže závěr důvodně zpochybnit. Platí to jak v případě, že o žalobě rozhodl soud, tak i v případě, že žalobu projednal a rozhodl správní úřad nebo jiný orgán veřejné správy.

3.5 Poddlužnické spory

Poddlužník je třetí osoba, jež je na výkonu rozhodnutí zúčastněna a v zákoně je označena různými samostatnými výrazy, jako plátce mzdy, peněžní ústav, dlužník povinného apod. Termín poddlužnické spory nebo poddlužnická žaloba současný o.s.ř. neužívá, ale je zároveň používán jako termín, kterým lze sjednotit občanským soudním řádem používané názvy jednotlivých poddlužníků.¹⁴⁶

Poddlužnická žaloba je žaloba na plnění a projednává se v řízení podle části třetí o.s.ř.. Věcně příslušným soudem k řízení o žalobě je soud okresní a místně příslušným je obecný soud dlužníka povinného.

U pohledávek povinného a jiných majetkových práv, které jsou také postižitelné výkonem rozhodnutí, jde o vztahy mezi právními subjekty, které nemohou být přímo postižitelné stejně jako věci hmotné povahy. *„Takový majetek povinného může být postižen jen právní cestou, která je dána pro nucenou realizaci jejich právně stanoveným určením a na základě toho pak jejich vynucením exekucí. Proto opatření soudu při exekuci na takový majetek mohou být jen nepřímá.“*¹⁴⁷

Zmíněná opatření lze provádět jen určitými zákazy a příkazy povinnému a poddlužníkům. Zákazy spočívají v uložení povinnosti poddlužníkům. Ti mají povinnost vůči svému věřiteli, jež je v rámci výkonu rozhodnutí povinným, aby ji v rámci stanoveném výkonem rozhodnutí nesplnil a podle své skutečné povinnosti, kterou vůči věřiteli má, ji plnil oprávněnému.

Není možné, aby soud výkonu rozhodnutí vycházel pouze z domněnky, že pohledávka postižená výkonem rozhodnutí skutečně existuje a je dospělá, což je podmínkou pro vydání zákazů a příkazů soudem. Proto soud nemůže vydat autoritativní příkaz, aby poddlužník plnil oprávněnému určité plnění. Oprávněný musí sám toto právo predepsaným způsobem uplatnit.¹⁴⁸

¹⁴⁶ RADKOVA, M., *Exekuce jiné pohledávky*, Linde, 2009, s. 96.

¹⁴⁷ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 81.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 83

Při výkonu rozhodnutí na pohledávky a jiná majetková práva vznikají celkem tři druhy vztahů. Jednak je tu vztah mezi oprávněným a povinným, jenž vznikl již před nařízením výkonu rozhodnutí a vyplývá z exekučního titulu. Dalším vztah vzniká mezi povinným a poddlužníkem, jenž musí být teprve ve vykonávacím řízení nepochybně zjištěn. Může být určen exekučním titulem a také nemusí. Třetí vztah vzniká mezi oprávněným, povinným a poddlužníkem, jenž má charakter procesní.¹⁴⁹

Oprávněný má právo na to, aby poddlužník, kterému bylo doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, s pohledávkou nedisponoval. Pokud by se tak stalo, bylo by to na základě § 39 občanského zákoníku považováno za neplatný úkon. Pokud však poddlužník pohledávku povinnému vyplatil před tímto doručením, závazku vůči povinnému se tak zprostil a úkojné právo v tomto případě tedy vůbec nevzniklo.

V případě, že poddlužník dobrovolně nesplní svoji povinnost vůči oprávněnému, domáhá se oprávněný zaplacení pohledávky podáním poddlužnické žaloby proti poddlužníkovi. Žalobcem v tomto sporu je oprávněný, žalovaným je poddlužník. „Obsahem poddlužnické žaloby je soudní ochrana práva, které povinnému vzniklo vůči poddlužníkovi.“¹⁵⁰ V žalobním návrhu se žalobce domáhá zaplacení částky odpovídající vymáhané pohledávce.

Zákon přitom v řízení o nařízení výkonu rozhodnutí v § 260a o. s. ř. umožňuje oprávněnému, před podáním návrhu na výkon rozhodnutí, navrhnout soudu, aby předvolal povinného a vyzval ho k prohlášení o majetku. Soud takovému návrhu vyhová jen tehdy, jestliže se nepodařilo uspokojit pohledávku oprávněného výkonem rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu povinného u peněžního ústavu, což musí oprávněný prokázat. Soud povinného předvolá k prohlášení o majetku postupem dle § 260d-e o. s. ř. Dle § 260e o. s. ř. soud povinného vyzve, aby uvedl úplné údaje o svém majetku, mj. dlužníky, u nichž má jiné peněžité pohledávky, důvod a výši těchto pohledávek a osoby, vůči nimž má jiná majetková práva nebo majetkové hodnoty a jejich důvod a hodnotu.

¹⁴⁹ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 126.

¹⁵⁰ Tamtéž.

3.5.1 Právo úkojné

Po doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí má poddlužník povinnost zadržet částku odpovídající vymáhané pohledávce oprávněného a nevyplácet ji povinnému. Vzniká tu zvláštní procesní právo oprávněného vůči poddlužníkovi a tomu odpovídající povinnost na zajištění uspokojení oprávněného. „Do tohoto zcela zvláštního právního poměru k oprávněnému i povinnému se dostává poddlužník jen na základě práva exekučního. Toto zvláštní právo v teorii nazýváme právem úkojným. Úkojné právo je tedy právem procesním, a to právem exekučním.“¹⁵¹

Právo úkojné má absolutní povahu a působí tedy vůči všem. Z toho vyplývá, že poddlužník musí zadržet příslušnou část pohledávky a neplnit majetkové právo povinného vůči všem, kteří by si z jakéhokoli důvodu činili nárok na toto plnění.¹⁵²

Vznik úkojného práva ještě neznamená možnost jeho realizace, ta vzniká až doručením vyrozumění o právní moci poddlužníkovi. Teprve potom může oprávněný uplatňovat pohledávku svým vlastním jménem, čímž nastane přenesení procesní věcné legitimace z povinného na oprávněného. Nejedná se však z pohledu hmotného práva o změnu v osobě věřitele a oprávněný nevstupuje do hmotněprávního poměru na místo povinného. Hmotněprávní vztah mezi povinným a poddlužníkem zůstává nezměněn a jedná se jen o oprávnění oprávněného domáhat se na poddlužníkovi toho, co by měl platit povinnému.

K zániku pohledávky oprávněného dojde až jejím skutečným zaplacením, ne tedy příkázáním pohledávky soudem výkonu rozhodnutí.

3.5.2 Uplatnění práva vůči poddlužníku

Právo na zaplacení příkázané pohledávky uplatňuje oprávněný vůči poddlužníku u soudu prostřednictvím tzv. poddlužnické žaloby. V této fázi dochází k „přesunu“ žaloby do sporného nalézacího řízení, kde bude projednána obecným soudem účastníka. Podání žaloby musí oprávněný oznámit povinnému, aby povinný mohl vstoupit do

¹⁵¹ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972, s. 83.

¹⁵² MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 126.

řízení jako vedlejší účastník na straně oprávněného, když sám nemůže pohledávku vůči podlužníkovi uplatnit. Tato povinnost oprávněného „notifikovat“ povinného se nazývá *litis denunciace*. Musí být zajištěno, aby nositel hmotného práva měl možnost v řízení proti podlužníkovi uplatnit všechny skutečnosti rozhodné pro posouzení uplatněného nároku. Pokud by se tak nestalo, odpovídal by povinnému za škodu.¹⁵³

Uzavření smíru mezi oprávněným a podlužníkem, v jehož důsledku by došlo ke snížení pohledávky povinného nebo k prominutí pohledávky oprávněným, s ohledem na účel podlužnické žaloby a vzhledem k absenci hmotněprávního základu mezi oprávněným a podlužníkem, je vyloučeno. Oprávněný se ani nemůže vzdát pohledávky podle § 574 občanského zákoníku.

Při uplatnění práva oprávněným v řízení o žalobě vystupuje do popředí trojstrannost podlužnického sporu. Oprávněného ve sporu tíží břemeno důkazní o tom, že mu vzniklo vůči podlužníku úkojně právo a že povinný má vůči podlužníku pohledávku, která do okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nezanikla a tato pohledávka není judikátní.

Pokud u soudu probíhá nalézací řízení, v němž se povinný jako žalobce domáhá po svém dlužníku, který je v pozici žalovaného, zaplacení přikázané pohledávky, ztrácí povinný okamžikem, kdy bylo podlužníku doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, ve věci svou aktivní legitimaci. Tato přešla na oprávněného a žaloba povinného musí být proto zamítnuta.¹⁵⁴

Přikázání pohledávky představuje právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují přechod práva, a proto může povinný zabránit uvedenému výsledku jen tím, že navrhne v souladu s § 107a o.s.ř., aby na jeho místo do řízení vstoupil oprávněný.¹⁵⁵ Dle Kurky a Drápala¹⁵⁶ touto změnou účastníka řízení se vyhne povinný podání žaloby vůči podlužníku. Soud rozhodne o změně účastníka řízení po prokázání přechodu práva za souhlasu oprávněného.¹⁵⁷ Umožněním úspěchu se tak může povinný vyhnout podání podlužnické žaloby ze strany oprávněného.

¹⁵³ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. A KOL., *Občanský soudní řád I, II Komentář. I. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2407.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ KURKA, V., DRÁPAL, J. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, 461-465.

¹⁵⁷ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.6.2007, sp. zn. 32 Odo 743/2006.

Pokud povinný procesní nástupnictví podle § 107a o.s.ř. u soudu neuplatní, oprávněnému nic nebrání, aby se svého úkojného práva domáhal samostatnou poddlužnickou žalobou. Tuto lze podat i v době, kdy ještě probíhá původní řízení mezi povinným a jeho dlužníkem a jeho výsledek není pro oprávněného závazný.¹⁵⁸

3.5.3 Spory mezi oprávněným a plátcem mzdy dle § 292 a § 296 o. s. ř.

V § 292 o.s.ř. je upravena poddlužnická žaloba, pomocí které se může oprávněný domáhat po plátcí mzdy povinného zaplacení částek, které mu nebyly na úhradu jeho výkonem rozhodnutí vymáhané pohledávky zaplacený následkem nesprávného postupu plátce mzdy.

Poddlužnickou žalobou se oprávněný může domáhat zaplacení částek, které měly být ze mzdy povinného sraženy a zaslány oprávněnému v případě, že je plátce mzdy neprovedl řádně a včas. Jedná se o situace, kdy plátce mzdy neprovedl srážky vůbec, srazil částku, která neodpovídala celé vymáhané pohledávce, nebo srážky prováděl opožděně.

Oprávněný může podat poddlužnickou žalobu i v případě, že plátce mzdy srážky sice provedl, ale v menším rozsahu než je uvedeno v příslušných ustanoveních § 277 – 280 o.s.ř.. Oprávněním k podání žaloby je i případ, že plátce mzdy nevyplatil příslušné srážky bezodkladně poté, co mu bylo doručeno vyrozumění, že usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci nebo kdy dospěly další měsíční částky mzdy.

Včasnost výplaty sražených částek oprávněnému, resp. včasnost jejich odvedení soudu se řídí splatností nároku povinného na mzdu.¹⁵⁹

Uspět s poddlužnickou žalobou může oprávněný ale pouze v případě, že prokáže porušení povinností, které plátce mzdy měl a zároveň prokáže, že pokud by k porušení povinností nedošlo, obdržel by na vymáhanou pohledávku vyšší částku, než kolik mu plátce mzdy vyplatil.¹⁶⁰

¹⁵⁸ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. A KOL., *Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2407.

¹⁵⁹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, §141.

¹⁶⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. A KOL., *Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2340.

Další důvody, pro které může oprávněný podat poddlužnickou žalobu proti plátcí mzdy povinného jsou uvedeny v § 296 odst. 1 o.s.ř. Jedná se o případy, kdy měly být ze mzdy povinného sraženy a oprávněnému zaslány určité částky a nedošlo k tomu z důvodu, že nový plátcé mzdy si od povinného nevyžádal potvrzení vystavená posledním zaměstnavatelem o případném nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy případně nový zaměstnavatel neoznámil bez odkladu soudu, že byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, ačkoli to zjistil. Dalšími takovými důvody, pro které nebyly srážky ze mzdy povinného provedeny, jsou neoznámení dosavadním plátcem mzdy, že povinný u něj přestal pracovat, nezaslání vyúčtování provedených a vyplacených srážek soudu nebo neoznámení soudu, pro které pohledávky byl výkon rozhodnutí nařízen a jaké mají pořadí.

Žalobou lze tedy postihnout jak nového plátcé mzdy tak i dosavadního. Odpovědnost jednoho nevylučuje odpovědnost druhého, ale nelze vymoci plnění za tutéž dobu od obou z nich. *„Předpokladem vzniku nároku je nesplnění zákonných povinností plátcé mzdy a příčinná souvislost mezi tímto nesplněním a skutečností, že oprávněnému nebyly vyplaceny částky, na které měl právo.“*¹⁶¹

Oprávněný se svého nároku může domáhat jen do výše částek, které měly být v daném období objektivně sraženy. Soud proto zkoumá, v jaké výši měl nový plátcé srážky mzdy provádět a vyplácet oprávněnému. Zároveň soud zjišťuje výši a pořadí pohledávky, zda jde o pohledávku přednostní či jinou, rozsah doposud vymožené části a v jaké výši pobíral povinný mzdu.¹⁶²

3.5.4 Spory související s příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu

Výkon rozhodnutí příkázáním peněžité částky z účtu povinného spočívá v tom, že soud přikáže pohledávku z účtu povinného k vyplacení oprávněnému, čímž vzniká úkojné právo oprávněného k peněžním prostředkům na účtu povinného, a to až do výše vymáhané pohledávky včetně příslušenství. Toto úkojné právo vzniká okamžikem, kdy

¹⁶¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. A KOL., *Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2340.

¹⁶² Tamtéž.

a) bylo usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu doručeno peněžnímu ústavu, b) toto nabylo právní moci a c) peněžní ústav byl vyrozuměn o nabytí právní moci. Soud doručí usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí oprávněnému, povinnému i peněžnímu ústavu, přičemž peněžnímu ústavu musí být doručeno do vlastních rukou, a to dříve, než jej doručí povinnému.¹⁶³ Povinnost peněžního ústavu spočívá v dodržení arrestatoria dle § 304 odst. 1 o. s. ř., dle kterého po splnění výše uvedených podmínek a)-c), peněžní ústav nesmí vyplácet peněžní prostředky na takto postiženém účtu, ani provádět započtení či jinak nakládat s těmito peněžními prostředky. Okamžikem doručení peněžnímu ústavu ztrácí povinný právo vybrat peněžní prostředky nebo s nimi jinak nakládat, a to až do výše vymáhané pohledávky.

Poddlužnický spor vzniká mezi oprávněným a peněžním ústavem, jestliže peněžní ústav neplní povinnost mu uloženou usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí dle § 304 (srov. výše), 307-309 o. s. ř.. Ustanovení § 307 stanoví způsob provedení výkonu rozhodnutí, a to tak, že peněžní ústav odepíše výši vymáhané pohledávky a její příslušenství na pohledávku povinného z účtu ve výši, v jaké byly na účtu peněžní prostředky v okamžiku, v němž bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. To se týká i pohledávky povinného, která vznikla tím, že na účet došly peněžní prostředky dodatečně, nejpozději však do 6 měsíců od doručení vyrozumění o právní moci usnesení.

Pokud peněžní ústav povinnosti mu uložené těmito ustanoveními porušil, v důsledku čehož byla pohledávka oprávněného vyplacena ve výši nižší, než ve které by byla vyplacena, pokud by peněžní ústav všechny své povinnosti dle § 307-309 splnil, nese povinnost oprávněnému vyplatit rozdíl mezi vyplacenou částkou a částkou, kterou by oprávněnému vyplatil, pokud by k pochybení nedošlo. Úkojné právo tak v případě, že peněžní ústav nesplní to, co mu příkazuje usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, následně aktivně legitimuje oprávněného k tomu, aby vlastním jménem uplatňoval výkon rozhodnutí na příkázanou pohledávku vůči peněžnímu ústavu. Na oprávněného se tak přenáší aktivní formální legitimace povinného jako majitele účtu, aniž by došlo k zásahu do právních poměrů mezi povinným a peněžním ústavem.¹⁶⁴ Peněžní ústav však nenese odpovědnost za to, jestliže nejsou na účtu povinného dostatečné finanční

¹⁶³Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 304 odst. 2.

¹⁶⁴Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2001, sp. zn. 21 Cdo 886/2000.

prostředky, a to ani v případě, jestliže peněžní ústav porušil své povinnosti mu vyplývající z ustanovení § 304 a 304a resp. 307-309 o. s. ř..

Z uvedeného vyplývá, že tzv. úkojně právo je pouze procesním institutem, nikoliv institutem majícím základ v hmotném právu. Z toho důvodu také nemůže peněžní ústav uplatnit námitky vyplývající z hmotného práva z jejich vzájemného vztahu vůči oprávněnému. Poddlužník na druhou stranu může namítat promlčení nároku oprávněného z úkojného práva. Procesní povahu úkojného práva potvrzuje rovněž skutečnost, že v případě, kdy peněžní ústav v důsledku porušení své povinnosti je nucen uhradit pohledávku oprávněného sám, nemění se tím nijak vztah mezi oprávněným a povinným, resp. mezi peněžním ústavem a povinným.¹⁶⁵ Pokud tedy plnil peněžní ústav ve prospěch povinného, vzniká mu právo na vydání bezdůvodného obohacení, přičemž povinný se bezdůvodně obohatil na úkor tohoto peněžního ústavu a je proto povinen dle § 451 odst. 1 občanského zákoníku takové bezdůvodné obohacení vydat.¹⁶⁶

3.5.5 Spory související s přikázáním jiných peněžitých práv dle § 315 nebo jiných majetkových práv dle § 320

Provedení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky svěřuje zákon dlužníku povinného, tím pádem dlužník povinného nese odpovědnost za to, že výkon rozhodnutí provedl tak, jak mu ukládají ustanovení § 314a nebo § 314b odst. 1 a 3.

Je-li přikázanou pohledávkou judikátní pohledávka, může oprávněný vlastním jménem podat proti dlužníku povinného návrh na nařízení výkonu rozhodnutí pro vymožení peněžitého plnění. Podmínkou je splnění předpokladů pro nařízení výkonu ve prospěch povinného. Ten zůstává věřitelem pohledávky. Situaci předvídá ustanovení § 256 o.s.ř., přičemž přechod práva vymáhat pohledávku doloží oprávněný exekučním titulem ve prospěch povinného, usnesením o nařízení výkonu proti povinnému a vyzněním poddlužníka o nabytí právní moci tohoto usnesení.

Pokud přikázaná pohledávka judikátní není, může oprávněný podat proti dlužníku povinného žalobu o splnění dluhu. Žalobu v tomto případě podává oprávněný

¹⁶⁵ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1988.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. Cdon 837/96.

vlastním jménem. Z důvodu, že pohledávka, jež je oprávněný zmocněn vymáhat může představovat nejen nárok, o kterém má pravomoc rozhodovat soud, ale i nárok podle hmotného práva správního, je v ustanovení § 315 odst. 2 o.s.ř. odkaz na řízení dle zvláštního zákona. Jedná se o správní řád nebo jiný zákon se zvláštní úpravou správního řízení.¹⁶⁷

Poddlužník je povinen z titulu úkojného práva vyplatit oprávněnému příkázanou pohledávku jen v případě, že by měl podle práva takovou povinnost vůči povinnému a to k okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. „*Je-li nařízen výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky, nemůže být pohledávka oprávněného za povinným uspokojena, pokud se prokáže, že příkázaná pohledávka nikdy neexistovala nebo že předtím než bylo podlužníku doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, zanikla. Tyto otázky lze řešit pouze v řízení o podlužnické žalobě, nikoli v rámci řízení o výkon rozhodnutí.*“¹⁶⁸

Dle předmětného ustanovení odpovídá oprávněný za škodu způsobenou nedostatečnou péčí o včasné vymáhání pohledávky povinného. Jedná se o objektivní odpovědnost za škodu, u níž se zavinění oprávněného nevyžaduje.

V případě, že soud podlužnické žalobě vyhoví nebo jiný orgán oprávněnému příkázanou pohledávku přizná, může oprávněný na základě vykonatelného rozsudku nebo jiného rozhodnutí vést přímo proti podlužníku výkon rozhodnutí.

Na základě § 320 o.s.ř. lze postihnout i jiná majetková práva povinného, která nejsou spojena s osobou povinného a jsou převoditelná na jiného. Výkladem a contrario lze dojít k závěru, že nelze postihnout taková práva, která jsou spojena s osobností povinného. Tak pro svou povahu nelze postihnout právo dědické, ani práva vyplývající z práva autorského, neboť dle § 11 odst. 4 autorského zákona platí, že „*Osobnostních práv se autor nemůže vzdát; tato práva jsou neprevoditelná a smrtí autora zanikají*“.¹⁶⁹ Z povahy věci se jedná o pohledávky povinného na nepeněžitá plnění, která jinými způsoby výkonu rozhodnutí nelze postihnout. Tato mají majetkovou hodnotu, z níž by mohl být oprávněný uspokojen příkázáním a zpeněžením těchto práv a nejde tedy o mzdu, plat nebo jiné příjmy, které se postihují výkonem rozhodnutí srážkami ze mzdy.

¹⁶⁷ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I., II.* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2406.

¹⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.5.2005 sp. zn. 20 Cdo 903/2004.

¹⁶⁹ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským, ve znění pozdější předpisů.

Nejedná se ani o pohledávku z účtu povinného vedeného u peněžního ústavu (k tomu srov. výše). Předpokladem uplatnitelnosti nároku je skutečnost, že tato práva (a) nejsou spojena pouze s osobou povinného, (b) jsou převoditelná a (c) je z nich možno získat peněžní prostředky pro oprávněného. V rámci jiných majetkových práv je výkonem rozhodnutí nejčastěji postihováno právo povinného na vydání nebo dodání movité věci nebo právo povinného na vydání movité věci či cenného papíru ze soudní úschovy.

V návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí je potřeba dostatečně individualizovat právo povinného, které má být oprávněnému přikázáno a označit poddlužníka.

Pokud poddlužník nesplní svoji povinnost, podá proti němu vykonavatel jménem státu poddlužnickou žalobu, v níž se domáhá, aby byla poddlužníku uložena povinnost vydat nebo dodat movité věci označené v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Následně lze na základě rozsudku nebo jiného rozhodnutí, kterým bylo poddlužnické žalobě vyhověno, vést výkon rozhodnutí odebráním věci proti poddlužníku. Výtěžek z prodeje postižených věcí bude použit na uspokojení pohledávky oprávněného.¹⁷⁰

¹⁷⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I., II.* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2406.

Závěr

Téma incidenčních sporů v rámci vykonávacího řízení je velmi široké a není jednotné stanovisko mezi teoretiky ani ohledně otázky, které spory by se mezi incidenční měly zařadit. Cílem mé práce bylo uvést výčet sporů, které se během výkonu řízení mohou nejčastěji objevit. Vzhledem k šíři vybraného tématu ovšem nebylo možné v rámci této diplomové práce postihnout veškeré aspekty všech sporů a tedy výklad jednotlivých sporů resp. žalob detailněji rozvinout. Práce je postavena zejména na teoretickém zpracování tématu.

Základní členění diplomové práce spočívá v rozdělení na spory řešené v rámci vykonávacího řízení a spory, jejichž řešení je vyčleněno k samostatnému řešení v řízení nalézacím. Z tohoto členění zároveň vyvstala otázka, zda je právě projednávání sporů opozičních a impugnačních v rámci vykonávacího řízení řešením ideálním. Důvodem těchto úvah je zejména skutečnost, že vyřešení sporu spočívá na právním posouzení skutkových okolností, z nichž má tvrzený důvod zániku práva vyplývat a vykonávací řízení není svou podstatou uzpůsobeno k řešení sporů o právo. Navíc je v případě obou těchto sporů v zákoně uvedeno, že se rozhoduje zpravidla po předchozím jednání, což i v rámci stávající úpravy značí jistou výjimečnost. Pokud k těmto okolnostem přidáme fakt, že se v rámci vykonávacího řízení neuplatňují zásady či instituty řízení nalézacího, je jistě namístě zvážení případné změny právní úpravy s cílem vyčlenit tyto spory do řízení nalézacího, jak tomu již bylo před rokem 1950.

Vzhledem k tomu, že úprava výkonu rozhodnutí, ať již soudní či exekuční, podléhá velmi často novelizaci, odráží se tato skutečnost samozřejmě i na sporech, jež v rámci výkonu rozhodnutí vznikají.

Novelou o.s.ř. účinnou k 1. 1. 2013 došlo ke změně, v rámci které byla nastolena možnost postihnout účet a mzdu manžela povinného, pokud jde o vydobytí závazku, který patří do SJM. Tato možnost zde dříve neexistovala. Byla uplatňována praxe, že pouze mzda vyplacená a převzatá náležela do SJM, k čemuž srážkami ze mzdy nedošlo a nebylo tedy možné mzdu manžela postihnout. Nyní vznikl rozpor mezi právem

hmotným a procesním, kdy v souladu s občanským zákoníkem náleží mzda do SJM jen v případě, že je vyplacena, zatímco dle o.s.ř. ji postihnout lze. Rozpor by měl být odstraněn s účinností nového občanského zákoníku, ve kterém je již stanoveno, že mzda se stává součástí SJM ve chvíli, kdy se manžel o její získání přičinil, resp. nabyl možnost s ní nakládat.

V souvislosti s dvojkolejností úpravy výkonu rozhodnutí bych chtěla zmínit, že ani novelou účinnou od 01.01.2013 nebyla kritizovaná dvojkolejnost úpravy výkonu rozhodnutí odstraněna, když v ustanovení § 251 o.s.ř. odst. 2 písm. b) zákonodárce povolil soudní výkon rozhodnutí v případě, že nejde o exekuční titul, který lze vykonat podle správního řádu nebo daňového řádu. Negativní formulace tohoto ustanovení umožnila soudní výkon rozhodnutí prakticky ve všech případech s výjimkou exekučního titulu vykonávaného dle správního nebo daňového řádu. Zmíněný koncept již jen dokonala předeslaná novela o.s.ř., která by měla být účinná od 1. 1. 2014, a v níž je, dle mého názoru, v § 251 dvojkolejnost výkonu rozhodnutí potvrzena tím, že je v odst. 1 umožněno oprávněnému podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí s výjimkou titulu, který se vykonává ve správním nebo daňovém řízení.

Domnívám se, že aktuální právní úprava jednotlivých incidenčních sporů, i přesto, že není dokonalá, je prozatím postačující. Výjimkou je však právní absence právní úpravy sporů z lepšího práva v našem právním řádu. Budoucnost teprve ukáže, jaké další změny v civilním procesu bude potřeba provést v souvislosti s účinností nového občanského zákoníku (z. č. 89/2012 Sb.).

Seznam zkratk

o. s. ř.	Občanský soudní řád
SJM	společné jmění manželů

Použitá literatura

Monografie, sborníky a komentáře:

BÍLÝ, J. L. *Právní dějiny na území České republiky*. Praha: Linde, 2003, ISBN 80-7201-429-3

BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. a kol., *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: C.H.Beck ČR, 2006, ISBN 80-7179378-7

DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, ISBN 978-80-7357-460-4

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. A KOL., *Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-107-9

FIALA, J., *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí*. Acta Universitatis Carolina, Praha: Universita Karlova, 1972

FIALA J., HRUŠÁKOVÁ M., STAVINHOVÁ J. A KOL. *Občanské právo (MERITUM), 2. akt. a doplněné vydání*, Wolters Kluwer, 2012, ISBN 978-80-7357-948-7

KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 2. vyd.* PRAHA: C.H.Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-179-6

KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, ISBN 8072014439

MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, ISBN 80-7179-546-2

RADKOVA, M., *Exekuce jiné pohledávky*, Linde, 2009, ISBN 978-80-7201-767-6

SVOBODA, K. *Nové instituty českého civilního procesu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, ISBN 978-80-7357-722-3

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde, 2008, ISBN 978-80-7201-726-3

WINTEROVÁ, A. a kol.. *Civilní právo procesní*. 6.aktualizované a doplněné vydání.
Praha: Linde Praha, 2011, ISBN: 978-80-7201-842-0

Články v odborných časopisech

DÁVID, Radovan. *Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu*. Právní fórum. 2010, roč. 7, č. 7, ISSN 1214-7966

KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. *Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013*, Právní rozhledy 2013, č. 1, ISSN 1210-6410

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1932/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.8.2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.11.2004, sp. zn. 20 Cdo 1578/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2001, sp.zn. 21 Cdo 1811/2000

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16.1.2004, sp. zn. 14 Co 555/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.8.2006, sp. zn. 20 Cdo 612/2005

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24.03.2006, sp. zn. 7 Co 343/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2001, sp. zn. 21 Cdo 886/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 837/96

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.6.2007 ČR, sp. zn. 32 Odo 743/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.5.2005, sp. zn. 20 Cdo 903/2004

Internetové zdroje

DVOŘÁK, B., K úpravě opozičních sporů. *Jiné právo* [online]. [cit. 2013-08-10].
Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2011/05/k-uprave-opozicnich-sporu-zrejme.html>>

Právní předpisy

Zákon č. 99/1963 S., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským, ve znění pozdější předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Historické znění: zákon č. 142/1950 Sb., Zákon o konaní v občianskych súdnych veciach zo dňa 25. 10. 1950

Resume

The thesis deals with current legal regulation of incidence contentions, which can occur in the enforcement proceedings. The thesis consists of 3 chapters.

The introductory chapter of the thesis deals with the introduction of the basic terminology, historic background, attributes of civil procedure and differences between enforcement proceedings and exekutory proceedings. It is essential to bear in mind that for a very purpose of this thesis a term „enforcement proceedings“ refers to the civil execution on the one hand, and the enforcement procedure on the other. Among others, following disputes have been tackled: disputes about enforcement, exclusive contentions and last, but not least Third-Party Debtor disputes. Disputes which emerge from both types of civil enforcement proceedings are currently not regulated in the Execution Law and must therefore be governed by the rule of Civil Procedure. Principal differences among certain types of disputes consist in particular in the phase of proceedings in which each dispute shall be addressed. While disputes about enforcement shall be settled in the phase of enforcement proceedings, the others shall then be transferred back in to the phase of adversarial proceedings. Second chapter deals with disputes about enforcement and its characteristics. Third chapter deals with disputes which are usually settled in the adversarial proceedings and it consist mainly of the exclusive contentions and Third-Party Debtor dispute.

The exclusive contentions deal with situation then a property of third person could incidentally be subjected to the enforcement. A Third-Party Action might then be put in action as defence in such a case. If this is the case, a person on whom the order of enforcement was issued, could then bring a law suit through Third Party Action, there by protecting her rights.

A third - party debtor disputes usually occur hen the Third-Party Debtor some how fails to fulfill court impose obligation to act in behalf of the authorised person. If this is the case, the authorised person could then sue a third-party debtor directly.

Numerus clausus of the incidence contentions includes also the so called action of better law regarding redistribution of yield sof the execution. These disputes deal specifically with contentions between authorised persons and other creditors on one side and third party persons on the other.

Klíčová slova

Incidenční spory - výkon rozhodnutí - exekuce

Incidence contentions - enforcement - execution